

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Оцінювання фінансового потенціалу в системі управління підприємством за матеріалами ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»,
м. Хмельницький

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС. 021209.01.01.00

Виконала: студентка II курсу, група ФБСмз-21-1 _____ Анна МАРКЕВИЧ
Підпис, дата Ім'я прізвище

Керівник: д-р. екон. наук, професор _____ Ніла ХРУЩ
Підпис, дата Ім'я прізвище

Нормоконтролер _____
Підпис, дата Ім'я прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

д-р. екон. наук, професор

_____ Ніла ХРУЩ
Підпис, дата Ім'я прізвище

_____ 2022 р.

Хмельницький 2022

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1 Загальнотеоретичні основи оцінювання фінансового потенціалу в системі управління підприємствами	9
1.1 Сутність та характеристики фінансового потенціалу підприємств	9
1.2 Концептуальні основи оцінки фінансового потенціалу підприємств	16
2 Аналітична оцінка та аналіз ефективності управління складовими фінансового потенціалу підприємств	27
2.1 Загальна оцінка стану та тенденцій фінансового розвитку малих і середніх підприємств	27
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках	34
3 Напрями підвищення ефективності оцінювання та управління фінансовим потенціалом ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»	54
Висновки	63
Список використаних джерел	66
Додатки	73

Вступ

Актуальність теми дослідження. Сучасне економічне середовище характеризується вельми значним посиленням динамічності і невизначеності. Ефективність діяльності та сталий розвиток підприємств в сьогоднішніх умовах переважно залежить від наявного у них фінансового потенціалу. Саме наявний потенціал обумовлює здатність організаційних структур гнучко адаптуватися до турбулентних змін в оточуючому середовищі.

За таких умов оцінювання фінансового потенціалу у системі управління підприємством набуває особливої актуальності, адже параметри (основні характеристики) фінансового потенціалу визначають можливості й інтенсивність подальшого розвитку різних сторін діяльності сучасних підприємств: виробнича, технологічна, технічна, соціальна та інші.

Оцінювання фінансового потенціалу підприємства і його компонентів дає можливість розкрити кількісний зв'язок із різними соціально-економічними факторами, що мають вплив на процес формування фінансового потенціалу суб'єкта господарювання, передбачати і планувати подальше формування і реалізацію потенціалу окремого підприємства, забезпечуючи ефективне управління фінансовим потенціалом із метою підвищення ефективності економічного розвитку.

Процеси оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємства були та є предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних багатьох вчених. Вони викладенні у роботах таких авторів як: Боронос В.Г., Варналій З.С., Воронкова А.Г., Григоров П.М., Гаєвська Л. М., Давиденко Н.М., Демчишак Н., Ільїна К., Кирилова Л. І., Комарецька П. В., Маринич І., Маслиган О., Пробоїв О.А.. Значний внесок у розвиток даної проблематики зробили: М. Войнаренко, В. Мікловда, Н. Міщенко, О. Кузьмін., О. Костевич, Н.Кубіній, В. Орлов, О. Олексюк, І. Плікус, О. Редькін, І. Репіна, О. Федорін, П. Фомін, Н. Хрущ й інші учені. Разом із тим, залишаються недостатньо

дослідженими окремі теоретичні, методичні і практичні складові процесів оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємств, що і вплинуло на вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у обґрунтуванні теоретико-методичних засад оцінювання фінансового потенціалу в системі управління підприємством і розробці пропозицій щодо їх удосконалення.

Для досягнення окресленої мети у роботі було поставлено та вирішено такі завдання:

- з'ясувати та характеристики фінансового потенціалу підприємств;
- дослідити концептуальні основи оцінки фінансового потенціалу підприємств;
- здійснити загальну оцінку стану та тенденцій фінансового розвитку малих і середніх підприємств;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках;
- здійснити оцінювання фінансового потенціалу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»;
- розробити напрями підвищення ефективності оцінювання та управління фінансовим потенціалом ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Об'єктом дослідження є процеси оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємств.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти процесів оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємств.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувалися різні методи дослідження, серед яких: аналіз і синтез, екстраполяція, структурний аналіз, вертикальний, горизонтальний та порівняльний аналізи, метод відстаней та інші економіко-математичні методи.

Нормативна та інформаційна база дослідження: законодавчо-нормативні документи, дані Державної служби статистики України, офіційна звітність малих та середніх підприємств, наукові роботи вчених із даної проблематики, фінансова, статистична звітність та різні інші матеріали діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Наукова новизна одержаних у роботі результатів полягає у наступному:

– *удосконалено* систему управління підприємством шляхом розробки механізму нарощування фінансового потенціалу підприємства та побудови системи формування додаткових фінансових резервів за напрямками фінансового управління. Сукупне застосування елементів механізму та системи формування резервів забезпечує синергетичний ефект.

– *дістали подальшого розвитку* загальнотеоретичні основи оцінювання фінансового потенціалу завдяки уточненню поняття «фінансовий потенціал підприємства» і його характеристик та шляхом розробки загального алгоритму дій для комплексної оцінки рівня фінансового потенціалу підприємств. Це дозволило розробити заходи, які націлені на зміцнення фінансового потенціалу підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені у кваліфікаційній роботі теоретико-методичні підходи, висновки а також рекомендації поглиблюють концептуальні аспекти оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємств.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження були викладені на III Всеукраїнській науково-практичній Інтернет конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2022 р., м. Хмельницький, Хмельницький національний університет).

Основні положення кваліфікаційної роботи були оприлюднені і опубліковані у науковій праці, обсягом 0,25 друк. арк.

Обсяг та структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 72 сторінки (без додатків) комп'ютерного тексту і містить 20 таблиць, 26 рисунків та 2 додатки. Список використаних джерел налічує 50 найменувань і розміщений на 7 сторінках.

1 Загальнотеоретичні основи оцінювання фінансового потенціалу в системі управління підприємствами

1.1 Сутність та характеристики фінансового потенціалу підприємств

Потенціал підприємства досить розлого досліджується у фаховій економічній літературі. Одним із головних елементів потенціалу, який ретельно вивчається є фінансовий потенціал підприємства. Фінансовий потенціал підприємства – це досить багатогранне економічне поняття та вагома характеристика кожного господарського суб'єкта. Сьогодні, проблеми трактування сутності та визначення рівня фінансового потенціалу підприємства є вельми актуальними, по скільки наразі не існує єдиного науково-методичного підходу щодо вирішення даного актуального наукового завдання. Усе це налаштовує на пошук можливих варіантів вирішення. Загалом розрізняють три підходи до розуміння сутності поняття фінансового потенціалу саме: ресурсний, соціально-спрямований та результативний (рисунок 1.1).

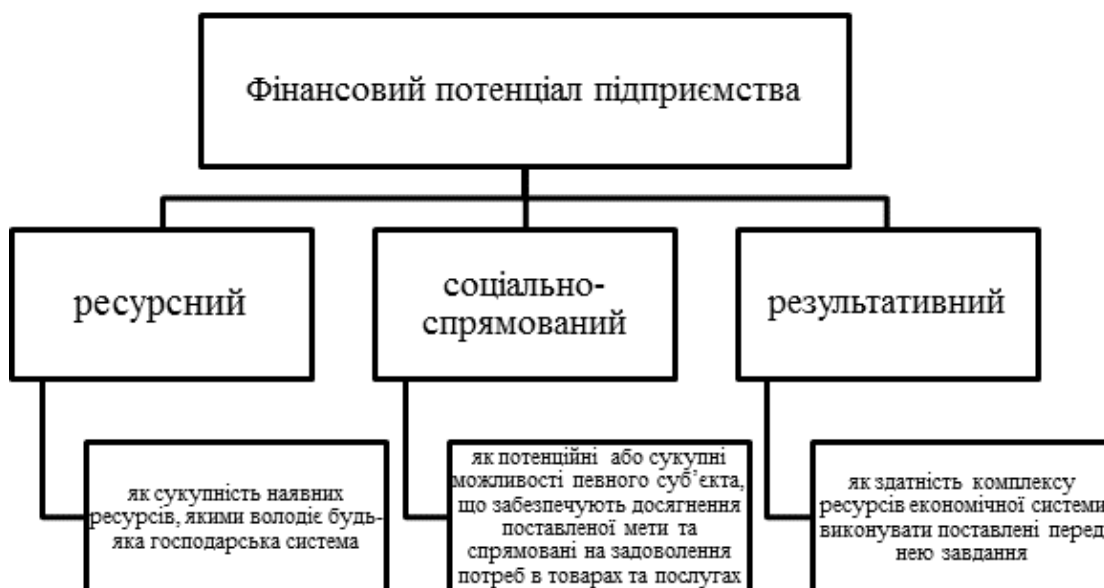

Рисунок 1.1 – Основні підходи до розуміння фінансового потенціалу (узагальнено автором за джерелами: [2, 6, 8, 12, 16, 18, 20 та ін.])

За результатами ознайомлення із фаховими підходами вчених та практиків, відмітимо, що найбільше прихильників двох підходів ресурсного та результативного до розуміння сутності цього поняття «фінансовий потенціал».

На підставі аналізу літератури нами систематизовано підходи до розуміння сутності поняття «фінансовий потенціал» (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Систематизація трактувань поняття «фінансовий потенціал підприємства (узагальнено автором за джерелами: [18, 14, 24, 36 ,45 та ін.])

Автор	Визначення
<i>Ресурсний підхід</i>	
Льїна К.	Сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів.
Толстих Н. Т.	Забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільність їх розміщення та ефективність використання.
Кунцевич О.	Здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів.
Давиденко Н. М.	Обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат.
Брегін Н.	Фінансовий потенціал включає окремі складові фінансових ресурсів підприємства, а саме - статутний, додатковий і резервний капітали, цільове фінансування, фонди накопичення, оборотні активи тощо
<i>Результативний підхід</i>	
Ковальов В. В.	Фінансовий потенціал створює фундамент для трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу в конкретні результати господарської діяльності підприємства.
Стецюк П.	Фінансовий потенціал - сукупність фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні організаційно-економічні відносини, які в кінцевому рахунку спрямовані на забезпечення його високоефективного та прибуткового функціонування.
Паєнтко Т.	Фінансовий потенціал - це сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку.
Бикова Г.	Фінансовий потенціал - сукупність фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності; він характерний можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності і певних стратегічних напрямів розвитку підприємства.

Прихильники ресурсного підходу (Н. Брегін, Н. М. Давиденко, К. Льїна, О. Кунцевич, Н. Т. Толстих) вважають що сутність фінансового потенціалу це вираз фінансового потенціалу через окремі складові елементи фінансових ресурсів. Під фінансовим потенціалом підприємства вони розуміють потенційні фінансові показники виробництва.

Прихильники результативного підходу (Г. Бикова, В. В. Ковальов, П. Стецюк, Т. Паєнтко) сутність вбачають у відносинах із приводу фінансових ресурсів для забезпечення цілей підприємства. Тут розглядається спрямованість на отримання у майбутньому певних результатів, що будуть виражені у прибутку, розширенні ринку, тощо.

На нашу думку, фінансовий потенціал підприємства це певна сукупність фінансових ресурсів та можливість їх залучення задля досягнення господарським суб'єктом позитивних фінансових результатів на поточний момент та зі стратегічним спрямуванням на найближчу перспективу.

В процесі визначення сутності поняття «фінансовий потенціал», вчених застосовує окремі ключові слова. На основі групування можна побудувати схематичну діаграму, що засвідчить структуру поглядів вчених науковців на визначення поняття «фінансовий потенціал підприємства» (рисунок 1.2).

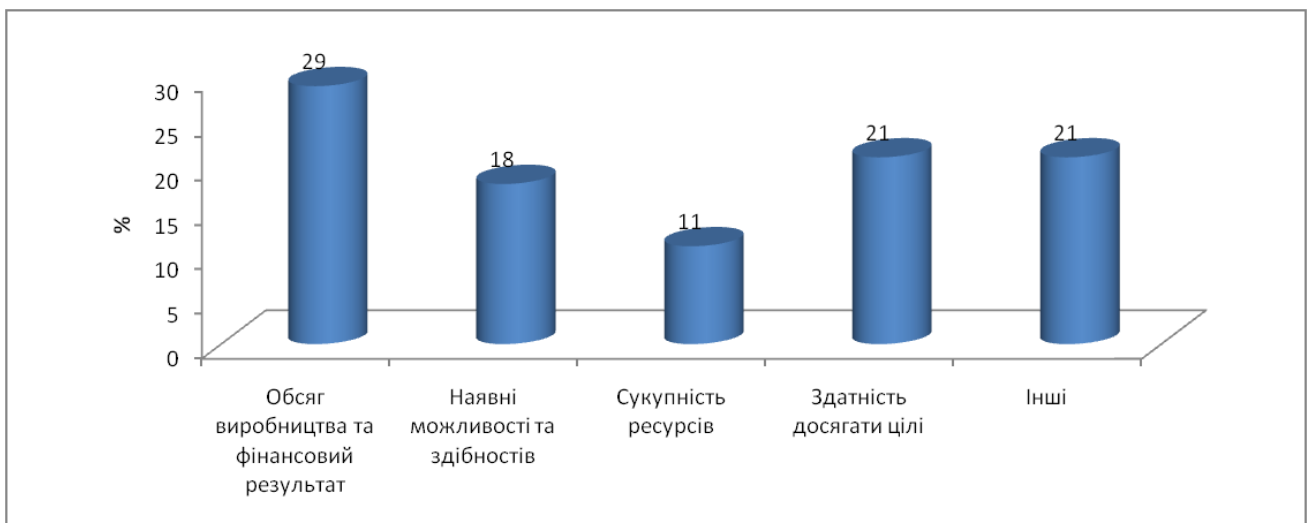

Рисунок 1.2 – Розподіл визначень вчених науковців до розуміння поняття «фінансовий потенціал» [11, с. 73].

Узагальнююче трактування поняття «фінансовий потенціал» за ключовими словами наступне: «сукупність ресурсів підприємства (11 %), наявні можливості та здібності підприємства (18 %), за допомогою яких забезпечується максимально можливий обсяг виробництва (29 %) та досягаються відповідні цілі діяльності (21 %) суб'єктів господарювання[11, с. 73].

Як показують дослідження, у більшості літературних джерел поняття «фінансовий потенціал» вживається на макрорівні, чи, як елемент (один із видів потенціалу підприємства). Лише деякі науковці виділяють це поняття, як окремий об'єкт дослідження. Так, фінансовий потенціал має певну структуру, ним можна управляти, його можна аналізувати та оцінювати.

За результатами дослідження фахових наукових джерел [24, 45], нами побудовано структурну схему факторів, які чинять визначальний вплив на формування фінансового потенціалу підприємства (рисунок 1.3).

Вважаємо, що за рівнями впливу виокремленні чинники можна розділити на дві групи прямого та непрямого впливу.

Так, до групи прямого впливу належать такі фактори: обсяг продажів; швидкість товарообігу; фінансово-економічні результати.

До факторів непрямого впливу можна віднести: ринкові, політичні, конкурентні, економічні, соціальні, галузеві.

Вважаємо доцільним і виділення низки універсальних чинників - непрямого і прямого впливу серед яких:

- відсутність логістичних центрів, це призводить до зростання додаткових витрат та ускладнює доставку товарів та послуг до торгівельних мереж;
- низький рівень розвитку інфраструктури підприємств;
- специфічні особливості деяких регіонів країни (від економічної доцільності до можливості роботи у деяких регіонах).

Рисунок 1.3 – Фактори впливу на формування фінансового потенціалу підприємств

У ході аналізу фінансового потенціалу окремо взятого підприємства, потрібно визначити його рівень. Під рівнем розуміється порівняльна комплексна оцінка стану найважливіших параметрів фінансового потенціалу щодо обраних стандартів, іншими словами еталонів (це може бути схоже за діяльністю підприємство, світові аналоги, тощо). Разом із тим не доцільно рівень фінансового потенціалу підприємства розглядати як константу.

Фінансовий потенціал підприємства є досить складною складовою економічного потенціалу підприємства. Фінансовий потенціал перебуває в тісному взаємозв'язку із усіма складовими економічного потенціалу підприємства. Саме фінансовий потенціал, в першу чергу, забезпечує стабільний та ефективний розвиток кожного підприємства. В літературі із даної проблематики досить широко висвітлюється питання щодо структурної побудови фінансового потенціалу підприємства. Виділяють такі основні класифікаційні ознаки: цільове спрямування, фактори впливу, джерела формування, ресурсні можливості (рисунк 1.4)

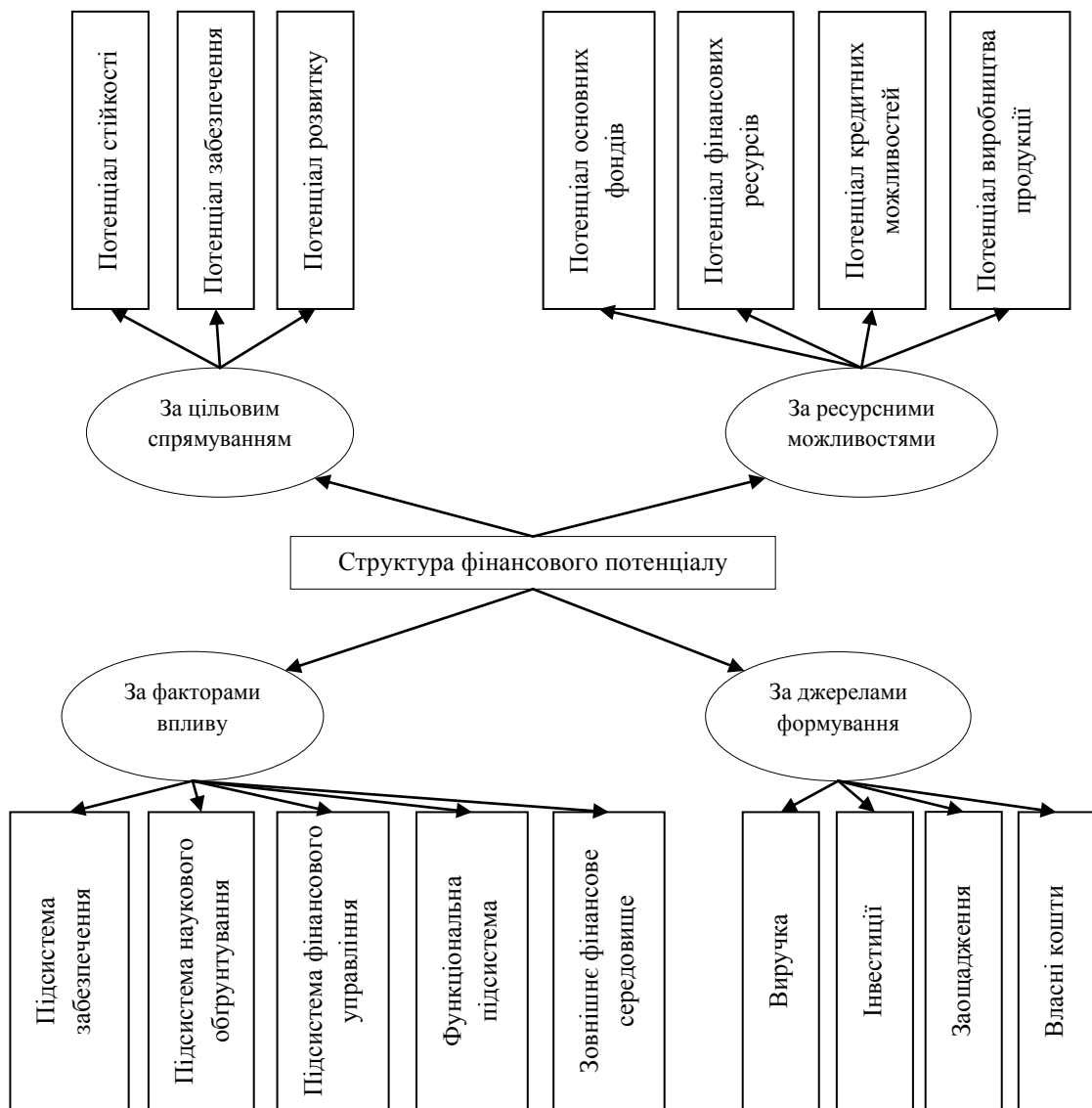

Рисунок 1.4 – Структурна будова фінансового потенціалу підприємства (узагальнено автором за джерелами: [18, 14, 24, 36, 45 та ін.])

На нашу думку, найбільш точною можна вважати структуру фінансового потенціалу за ресурсними можливостями підприємства. Тоді фінансовий потенціал розглядається, як фінансові ресурси підприємства і, як можлива перспектива розвитку підприємства.

Розглядаючи сутність та основні характеристики фінансового потенціалу у системі управління підприємством необхідно зупинитись і на принципах управління фінансовим потенціалом (рисунок 1.5).

Рисунок 1.5 – Принципи управління фінансовим потенціалом підприємства [22, 25, 49 та ін..].

Систематизовані нами принципи управління фінансовим потенціалом тісно взаємопов'язані між собою та доповнюють один одного. Важливо те, що саме принципи характеризують загальні вимоги до організації процесу управління та особливості фінансового потенціалу.

1.2 Концептуальні основи оцінки фінансового потенціалу підприємств

Однією із важливих проблем, що сьогодні постає перед фінансовими аналітиками це проблема якісного і вірогідного оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Слід вказати, що наразі не існує єдиного загальноприйнятого підходу і методики оцінки фінансового потенціалу. Саме тому, актуальним є дослідження зумовлене важливістю вибору науково обґрунтованої методики комплексного оцінювання фінансового потенціалу підприємств. Комплексна оцінка має давати змогу оперативно визначати внутрішні можливості, сильні та слабкі сторони підприємства. Це дозволить розробляти заходи, націлені на зміцнення фінансового потенціалу підприємств та ефективності їх фінансово-господарської діяльності.

Науково-методичні підходи до аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств мають на меті «означити його змістовне наповнення та, спираючись на систему оцінних підходів, методів, показників, проаналізувати склад і динаміку змін його якісних та кількісних параметрів» [8, с. 22].

Із огляду на складність поняття «фінансовий потенціал» та існування різноманітність підходів щодо оцінювання фінансового потенціалу, доцільно систематизувати основні науково-методичні підходи до аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємства (таблиця 1.2).

Науково-методичні підходи до аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємства охоплюють всі основні процеси, які протікають у різних функціональних сферах (областях) внутрішнього середовища підприємства. Однак, жоден із методів не є універсальним, кожен має якісь недоліки.

Таблиця 1.2 - Науково-методичні підходи до аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств (складено за джерелами [45, 48, 44, 34])

Підходи	Характеристика підходу
Вартісний	полягає у визначенні обсягу фінансового потенціалу підприємства у вартісних показниках
Витратний	базується на фінансовій оцінці майнового й організаційного комплексу підприємства шляхом обліку всіх витрат, які необхідні для його заміщення на певну дату; передбачає застосування методологічних прийомів, наприклад метод чистих активів, ліквідаційної вартості
Дохідний	полягає в прогнозуванні майбутніх доходів від використання об'єкта на один або декілька років з наступним перетворенням доходів на поточну вартість об'єкта передбачає застосування методів капіталізації та дисконтованих грошових потоків
Експертно-бальний	передбачає визначення рівня фінансового потенціалу підприємства на основі експертних оцінок
Інтегральний	передбачає розрахунок інтегрального показника, оснований на аналізі сукупності часткових показників фінансової діяльності підприємства; застосовуються методи комплексного аналізу (метод системного аналізу, аналізу ієрархій, дезагрегації)
Коефіцієнтний	передбачає оцінювання фінансового потенціалу на основі обчислення системи коефіцієнтів, які характеризують різні аспекти фінансового стану підприємства
Метод таксономічного аналізу	порівняння підприємства з підприємством-аналогом, яке має найкращі фінансові показники передбачає використання методів порівняльного аналізу
Порівняльний	полягає в аналітичному дослідженні фінансового потенціалу одного підприємства у порівнянні з іншим
Результативний	полягає у дослідженні фінансових результатів від провадження виробничо-господарської діяльності та віддачі використовуваних при цьому ресурсів, які формують фінансовий потенціал підприємства
Рейтинговий	передбачає складання рейтингу підприємств за кількісно-якісними показниками фінансового потенціалу підприємства
Ресурсний	передбачає дослідження обсягів, структури, динаміки та джерел формування фінансових ресурсів підприємства як елементів фінансового потенціалу підприємства
Ринковий	базується на наявній інформації про ринкові угоди з аналогічними об'єктами; передбачає застосування методів: ринку капіталу; угод; галузевих коефіцієнтів
Факторний	передбачає дослідження системи факторів, що кількісно чи якісно чинять вплив на фінансовий потенціал підприємства

Класичними науково-методичними підходами до аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємства є ресурсний, результативний і коефіцієнтний підходи.

Головним обмеженням ресурсного підходу є неможливість здійснення оцінки відповідності фінансового потенціалу підприємства із параметрами, котрі визначають його ефективну реалізацію.

Результативний підхід не дозволяє встановити причини погіршення використання фінансового потенціалу підприємства, оскільки оперує лише із результатами, при цьому в двох підприємств із однаковим фінансовим потенціалом можуть бути відмінні фінансові результати унаслідок наявності різної ефективності використання потенціалу підприємства.

Застосування коефіцієнтного підходу є досить простим, але немає можливості отримати загальну всебічну оцінку фінансового потенціалу підприємства.

Вартісний підхід є новою ідеологією оцінювання фінансового потенціалу підприємства, яка виходить із здатності фінансових ресурсів трансформуватися у процесі виробництва у додану вартість, це, водночас, зумовлює складність використання цього підходу в умовах обмеженого доступу до інформації. Такий недолік мають такі підходи як: доходний, витратний та ринковий. Вони є трудомісткими та потребують ґрунтового опрацювання досить великих масивів інформації і виконання значної кількості попередніх розрахунків.

Експертний підхід оцінки є простим і нескладним у використанні, але має досить високий рівень суб'єктивізму при здійсненні та інтерпретації результатів оцінювання.

Перевагами порівняльного підходу є простота застосування, статистична аргументованість і надійність результатів. Є також недоліки, а саме статичність одержаних результатів, неможливість здійснити оцінку ступеня ефективності процесу адаптації того чи іншого підприємства до змінних умов зовнішнього оточення.

Таксономічний аналіз досить широко використовується при проведенні порівняльного аналізу, однак недоліком аналізу є нівелювання сили і напрямів впливу чинників зовнішнього оточення.

Наразі досить широке розповсюдження отримали інтегральні методики оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Їх переваги фінансового потенціалу підприємства простота розрахунку, можливість однозначної інтерпретації результатів оцінювання, виявлення резервів підвищення ефективності використання фінансового потенціалу підприємства на основі встановлення слабких місць.

Слід зазначити і те, що окремі аспекти оцінки фінансового потенціалу підприємства визначені Українськими законодавчо-нормативними актами, а саме: «Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [40]; «Методикою проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій» [40]; «Положенням про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [40]; «Положенням про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» [40].

Як відмічено у роботі [48] за загальним підходом, до якого схильні більшість науковців, побудова комплексу показників фінансового потенціалу підприємства передбачає відбір окремих груп фінансових показників, віднесення певних показників до відповідної групи, встановлення методики їх розрахунку та оцінки. Для оцінки фінансового потенціалу підприємства може бути розраховано значну кількість (понад 100) фінансових коефіцієнтів. Зрозуміло, що таку кількість показників у одному дослідженні як правило не використовують. Саме тому у ході аналітичного дослідження потрібно розв'язати проблему відбору необхідної і у той же час достатньої кількості фінансових показників.

До прикладу у дисертації Я. Блащака проведено ретельний аналіз основних показників, що найчастіше застосовуються для оцінки фінансового

потенціалу підприємства. Це наступні показники: «коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт автономії, коефіцієнт поточної ліквідності, рентабельність активів, рентабельність продажів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт стійкості фінансування, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт чистого прибутку, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу» [4]. Однак, зазначені коефіцієнти не достатньо глибоко характеризують всі складові багатоаспектного поняття – фінансовий потенціал. А це потребує додаткових аналітичних досліджень виокремлення його основних функціональних складових.

Як правило, з метою детального аналізу та оцінки фінансового потенціалу підприємств застосовують методики комплексної оцінки, які передбачають розрахунок інтегральних показників фінансового потенціалу підприємств.

В основі інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємства покладено інформаційна база, яка, на нашу думку, містить такі п'ять складових (рисунок 1.6).

Рисунок 1.6 – Інформаційна база аналізу та оцінки фінансового потенціалу підприємства [48]

Розглянемо кожну складову інформаційного забезпечення більш детально.

1. Відомості регулятивного характеру. Вони містять закони, положення, постанови, інші нормативно-правові акти, що у комплексі виступають правовою базою. Усі ці документи є обов'язковими до виконання.

2. Фінансові відомості нормативно-довідкового характеру це: стандарти, вимоги, кількісні нормативи тощо в сфері фінансових ресурсів.

3. Бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан та фінансовий потенціал підприємства.

4. Інформація статистичної звітності містить показники статистичної звітності підприємства.

5. Несистемні дані це відомості, що не мають прямого відношення до фінансової сфери, чи виникають поза інформаційною системою. До прикладу це може бути інформація, яку містить аудиторський висновок.

Важливою складовою оцінки рівня фінансового потенціалу підприємства є комплексна інтегральна оцінка.

Комплексна інтегральна оцінка підприємства передбачає об'єднання, результатом якого є можливість створити нові якості і ознаки. Вона (оцінка) спроможна використовувати інформацію про роботу підприємства для побудови інтегрального показника. Слід вказати про існування певного ступеня умовності інтегральної оцінки, оскільки результати оцінки можуть змінюватись при зміні бази порівняння.

Інтегральний метод комплексної оцінки вважається ефективним тоді, коли потрібно враховувати вплив комплексу чинників на економічні процеси, які відбуваються. Застосування даного методу дозволяє усунути певну неоднозначність оцінки впливу факторів та це дозволить отримати найбільш точний результат оцінювання.

За допомогою комплексної інтегральної оцінки розширюються можливості традиційного економічного аналізу, оскільки вона базується на

застосуванні уже існуючих методів оцінки і системах показників. Така оцінка дозволяє порівнювати економічні показники із різною розмірністю і ознаками. Крім того, комплексні інтегральні показники оцінки можуть будуватися на основі різних передумов. Однак, можливість побудови комплексного інтегрального показника визначається такими головними двома чинниками, як напрям оцінки та інформаційна база.

Процедура комплексної інтегральної оцінки передбачає застосування економіко-математичних методів. У процесі побудови інтегрального показника необхідно дотримуватись вимог, що впливають із його сутнісних особливостей.

Аналіз фахової літератури свідчить, що методами побудови комплексних інтегральних показників є такі як: метод сум, метод добутків, метод середньої арифметичної, метод середньої геометричної, метод відстаней та інші [23].

Кожен із перелічених методів має свої переваги та недоліки. З метою побудови комплексного інтегрального показника рівня фінансового потенціалу підприємства можна застосувати будь-який із них. Ми підтримуємо думку, що застосування методу відстаней дасть нам найбільш точні результати оцінювання [23].

Процедура побудови комплексного інтегрального показника рівня фінансового потенціалу підприємства із застосуванням методу відстаней наступна [23].

Основу методу відстаней створює передумова, яка передбачає, що кожний об'єкт (підприємство, фірма і т.п.) розглядається як точка в n -мірному просторі, що має набір із n координат. Координатами a_{ij} виступають показники діяльності підприємства (значення показників).

На підставі наявних даних за усіма підприємствах, тобто значень a_{ij} , $i = 1 \div n; j = 1 \div m$, створюється набір нових показників a_{ie} , які у сукупності

задають нову точку у n -мірному евклідовому просторі. Ця нова точка і відповідає умовному підприємству-еталону (з найкращими показниками).

Створення (формування) показників підприємства, що є еталоном здійснюється за наступним правилом: із множини координат a_{ij} ($i = 1 \div n; j = 1 \div m$) вибираються, чи їх максимальні, чи їх мінімальні, чи середні значення за кожним показником серед їх величин на підприємствах, які досліджуються, при цьому розрахунок здійснюється за однією (слід наголосити, що тільки за однією) із формул:

$$a_{ie} = \max_j (a_{ij}), \quad (1.1)$$

$$a_{ie} = \min_j (a_{ij}), \quad (1.2)$$

$$a_{ie} = \frac{\sum_{j=1}^m a_{ij}}{m}, \quad (1.3)$$

де a_{ie} – точка еталонного підприємства, $i = 1 \div n; j = 1 \div m$.

Далі аналітичні процедури здійснюються за формулою 1.1, отже еталонними вважаються максимальні значення показників у досліджуваній сукупності підприємств.

В цілому, сутність методу відстаней полягає у визначенні ступеня близькості отриманих результатів кожного підприємства до найкращих – тобто еталонних результатів.

Для проведення розрахунку інтегрального показника застосовується критерій евклідової відстані від кожної точки (виробничого об'єкта) із координатами a_{ij} до точки – еталона (умовного виробничого об'єкта) із координатами a_{ie} . Перед тим здійснюється нормування показників за еталоном. Така дія необхідна, що у низці випадків досліджувані показники можуть бути між собою непорівнянні. В такому випадку, кожне j -е

підприємство буде характеризуватись набором координат $\{a_{ij}/a_{ie} \ i = 1 \div n\}$, а, в свою чергу, еталонне підприємство має набір одиничних координат $\{a_{ij}/a_{ie} = 1 \ i = 1 \div n\}$. Як результат інтегральний показник підраховується за наступною формулою:

$$K_j = \sqrt{\sum_{i=1}^n (1 - a_{ij}/a_{ie})^2}, \quad (1.4)$$

де $j = 1 \div m$.

Чим менше значення інтегрального показника K_j , тим ближче j -та точка до еталонної, і відповідно тим кращою визнається робота j -го підприємства.

Із метою отримання більш спрощених розрахунків, відстань може визначатися від початку координат (тобто від нульової точки) до кожної точки (якою є підприємства) за формулою:

$$K_j = \sqrt{\sum_{i=1}^n (a_{ij}/a_{ie})^2}, \quad (1.5)$$

де $j = 1 \div m$.

У такому випадку, чим вище значення K_j , тим вище (краще) оцінюються підсумки роботи j -го підприємства при інших рівних умовах. Зауважимо, що чим вище значення K_j , відповідно чим далі розташована j -а точка від початку координат (а отже вона ближче до еталону), тим ближчими є результати роботи j -го підприємства до найкращого підприємства-еталона.

Наголосимо, що комплексний інтегральний показник є синтетичним показником, що лише додатково засвідчує результати фінансово-господарської діяльності підприємств і зовсім не виключає необхідність здійснення комплексного оцінювання рівня фінансового потенціалу на

підставі системи фінансових показників підприємства чи інших науково-методичних підходів, застосування яких розширить діапазон аналітичної оцінки.

Як свідчать дослідження, наразі існує два підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємства, а саме:

- 1) підхід, який базується на розрахунку та оцінці показників, які характеризують фінансовий стан підприємства;
- 2) підхід, який базується на оцінюванні вартості підприємства.

Варто відмітити, що рівень фінансового потенціалу кожного суб'єкта господарювання не є статичною величиною та залежить від значної кількості чинників зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища. Отже, при оцінці фінансового потенціалу підприємства потрібно враховувати стан та розвиток факторів зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища підприємства. Більше того, потрібно проводити оцінювання не лише поточного фінансового стану підприємства, але й проводити прогнозну оцінку із урахуванням зміни системи факторів та ризиків.

Процес аналізу та оцінювання фінансового потенціалу досить складний та довготривалий, бо до уваги береться велика множина фінансово-економічних показників діяльності підприємства.

Із врахуванням складності цього даного процесу, пропонуємо здійснювати аналіз та оцінку фінансового потенціалу підприємства за розробленим алгоритмом дій.

На основі дослідження наукових джерел із питань аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств нами сформовано загальний алгоритм дій (окремих етапів) для комплексної оцінки рівня фінансового потенціалу підприємств (рисунок 1.7).

Рисунок 1.7 – Загальний алгоритм аналізу та оцінки фінансового потенціалу підприємств (узагальнено автором за джерелами: [18, 14, 24, 36,45 та ін.])

Таким чином, в першому розділі роботи: встановлено сутність та характеристики фінансового потенціалу підприємств; обґрунтовано концептуальні основи оцінки фінансового потенціалу підприємств.

2 Аналітична оцінка та аналіз ефективності управління складовими фінансового потенціалу підприємств

2.1 Загальна оцінка стану та тенденцій фінансового розвитку малих і середніх підприємств

Розвиток малого і середнього бізнесу на сучасному етапі розвитку економіки України має стати пріоритетним при реалізації вітчизняної економічної політики. Загальновизнаним є факт, що малий і середній бізнес – фундамент економіки, що створює близько 60 % ВВП, він є вагомим джерелом поповнення бюджету і забезпечує найбільшу кількість робочих місць.

Малий і середній бізнес виконує низку вельми важливих економічних та соціальних цілей, а саме таких: розвиток реальної економіки, розширення потенційних можливостей працевлаштування, прискорення розвитку елементів науково-технічного потенціалу і сприяння конкуренції.

Малий і середній бізнес в Україні завжди виживав та існував в складних соціально-економічних умовах і постійно стикається із безліччю проблем, що були спричинені економічними кризами. На тлі останніх подій, що були викликані світовою пандемією, важко чітко передбачити якою буде рецесія та скільки років знадобиться для повного відновлення малого і середнього бізнесу в Україні та у світі.

Результати дослідження в регуляторному середовищі у контексті МСП, що були проведені програмою міжнародної технічної допомоги «Конкурентоспроможна економіка України» (USAID KEY) дали можливість визначити критерії найбільших перешкод щодо ведення бізнесу в Україні (рисунок 2.1).

Рисунок 2.1 – Перешкоди для ведення бізнесу [9]

Як свідчить аналіз, найбільшими перешкодами для ведення малого і середнього бізнесу було визнано складність процедури державної реєстрації. Так, за даними рейтингу «Doing Business» Світового банку, наша держава Україна посідає 64 місце серед 190 досліджуваних країн та 17 (із 23) місце поміж країн регіону Європа та Центральна Азія. За останній 2021 рік покращилися 5 індикаторів із 10, три показники залишилися без змін, і ситуація з сплатою податків (-1,3), закриття підприємства (-0,3) погіршилася. Слід сказати, що найкращі позиції (81,1 бали, 20 місце) наша держава - Україна посіла в рейтингу за легкістю отримання дозволів на будівництво. У той же час, найгірші позиції Україна займає в сфері закриття підприємства (31,4 бали, 146 місце) і за індикатором легкістю підключення до електромереж Україна отримала (62,5 бали, 128 місце). Як видно на рисунку найбільший відсоток і відповідно головними перешкодами для ведення бізнесу в Україні є складність / невизначеність законодавства – 49,2 % та корупція – 44,6 %. Значними є також перешкодами такі як: брак кваліфікованої робочої сили; складність адміністрування податків; брак фінансових ресурсів; низька купівельна спроможність споживачів [9].

Динаміка кількості малих і середніх підприємств в Україні наведена на рисунку 2.2 та у таблиці А.1.

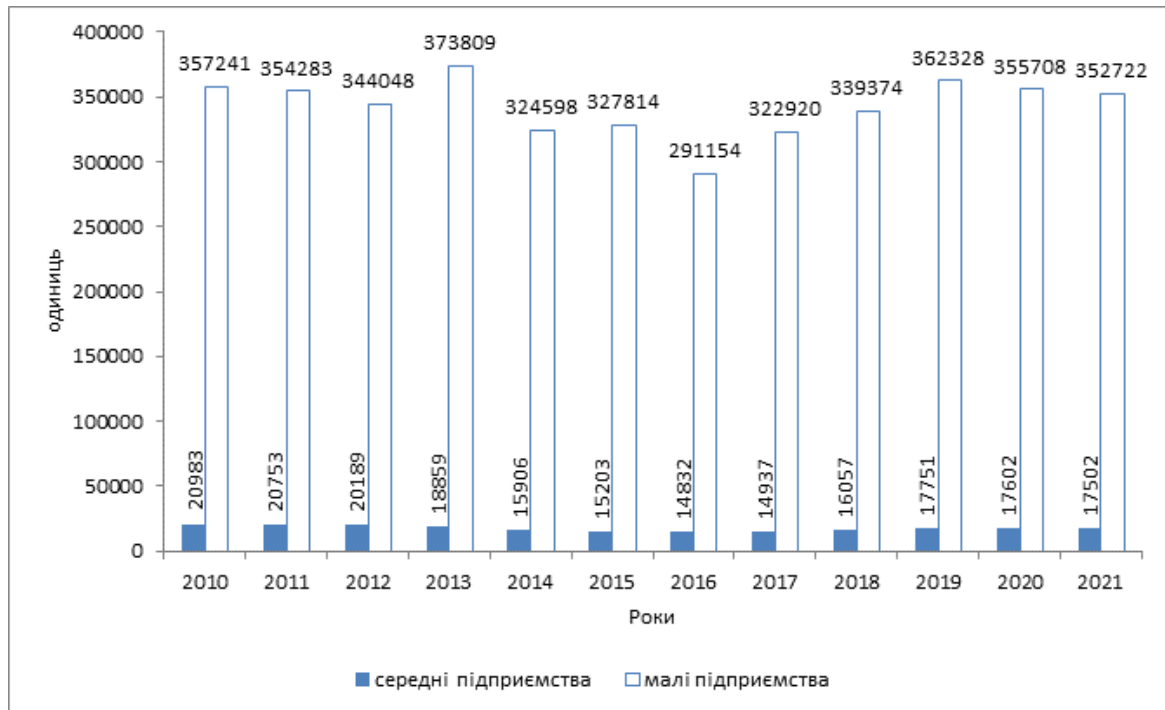

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості середніх та малих підприємств в Україні (складено за даними [39])

За результатами аналізу зазначимо, що протягом останніх років (2010-2021) в Україні у відсотках % до загальної кількості діючих підприємств відповідного виду діяльності: кількість середніх підприємств зменшилась на 0,8 %, від 5,5 % у 2010 році до 4,7 % у 2021 році; кількість малих підприємств збільшилась на 0,8 % від 94,3 % у 2010 році до 95,1 % у 2021 році; кількість мікропідприємств збільшилась на 2,9 % від 79,3 % у 2010 році до 82,2 % у 2021 році.

Кількість середніх підприємств протягом останніх чотирьох років (2018-2021 рр.) зменшується, подібна тенденція спостерігається і щодо підприємств малого бізнесу.

В продовж 2019-2020 років, які, як нам відомо, є роками світової коронавірусної пандемії Covid-19, ми спостерігаємо зменшення загальної кількості підприємств в Україні. Таке зменшення відбувається і середніх, і малих і мікропідприємств. Така ситуація пов'язана у першу чергу із наслідками пандемії. Як відомо саме малий та середній бізнес був найбільш вразливим в умовах які склались.

Протягом 12 років найбільша кількість середніх підприємств була у 2013 році, а найменша у 2016 році. Щодо малих підприємств то спостерігаємо у цей період незначні коливання тенденція яких подібна до середніх підприємств.

Здійснимо аналіз важливих характеристик, які свідчать про рівень ефективності малих та середніх підприємств загалом. Це фінансові результати підприємств до оподаткування. Динаміка фінансових результатів до оподаткування малих підприємств України відображена у таблиці А.2.

Як видно за даними у таблиці А.2, спостерігаємо негативні тенденції - протягом 2010-2017 років збитковості малих підприємств.

Збитковими були також малі підприємства у 2020 році, а саме фінансовий результат до оподаткування склав -12286822,2 тис. грн.

У 2020 році у порівнянні із 2019 роком малі підприємства отримали досить значний збиток, як наслідок діяльності під час пандемії Covid-19.

Відмітимо, у цілому протягом 2010-2021 років відсоток малих підприємств, які одержали прибуток зростає, а саме від 58,6 у 2010 році до 72,8 % у 2021 році.

Слід вказати, що фінансові результати малих підприємств у 2021 році вищі ніж у 2020 році. Так, відсоток підприємств, які одержали прибуток склав 72,8 %, що на 1,7 % більше ніж у минулому році. Відповідно за даний період зменшився відсоток підприємств, які отримали збиток і склав 27,2 %.

Проаналізуємо фінансові результати до оподаткування середніх підприємств України.

Динаміка фінансових результатів до оподаткування середніх підприємств України відображена на рисунку 2.3 та у таблиці А.3.

Рисунок 2.3 – Динаміка фінансових результатів до оподаткування середніх підприємств України [39].

Результати аналізу діяльності середніх підприємств України вказують на збитковість у 2014-2015 роках, як видно, протягом цього ж періоду часу відсоток підприємств, які отримали збиток від 37,4 % до 28,9 %. Із початку 2016 року спостерігаємо зменшення відсотку підприємств, які отримали збиток до 23,5 % у 2020 році і до 20,7 % у 2021 році. Таким чином, можна стверджувати, що діяльність середніх підприємств за рівнем прибутковості, в порівнянні з діяльністю малих підприємств України дещо вища.

Слід зауважити, що діяльність середніх підприємств та малих підприємств в умовах пандемії Covid-19 характеризується досить значним спадом прибутковості. Зокрема, відсоток середніх підприємств у 2020 р., котрі одержали прибуток зменшується до 76,5 %, а фінансовий результат склав 85065723,2 тис. грн, це у порівнянні із 2019 роком менше на 69,3 %.

У 2021 році у порівнянні із 2020 середні підприємства України отримали значно більший прибуток. Відсоток середніх підприємств, які отримали прибуток підвищився на 2,8 в.п. до 79,3 %.

За даними таблиць А.4, А.5 та рисунків 2.4 та 2.5 здійснимо аналіз рентабельності (збитковості) діяльності підприємств України.

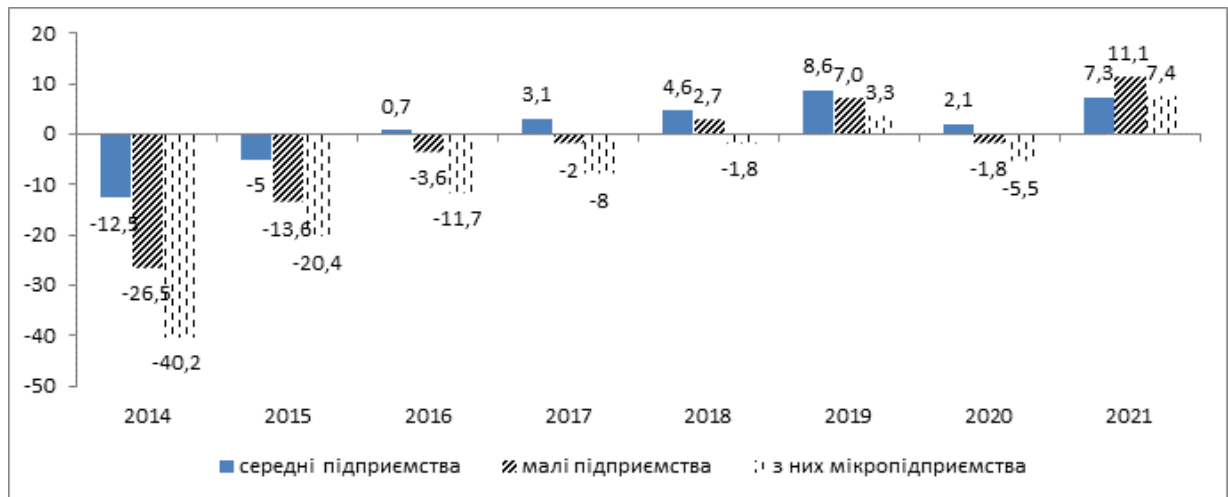

Рисунок 2.4 – Динаміка рівня рентабельності (збитковості) усієї діяльності підприємств України [39].

Як видно на рисунку 2.4, тільки у 2019 та у 2021 роках усі підприємства: малі, у їх числі мікропідприємства, та середні були рентабельними за показником рентабельність усієї діяльності.

За три роки (2019-2021 роки) рівень рентабельності підприємств підвищився. У той же час, у 2020 році в порівнянні із 2019 роком рівень рентабельності підприємств МСБ знижується. Лише середні підприємства були рентабельні – 2,1 %. Збитковість малих підприємств – 1,8 % і мікропідприємств – 5,5 %. У 2021 році в порівнянні із 2020 роком усі підприємства отримали прибутки, зокрема рентабельність склала: середніх підприємств – 7,3 %, малих підприємств – 11,1 %, а мікропідприємств – 7,4 %.

Проведемо аналіз динаміки рівня рентабельності (чи збитковості) операційної діяльності підприємств України за показниками на рисунку 2.5 та у таблиці А.5.

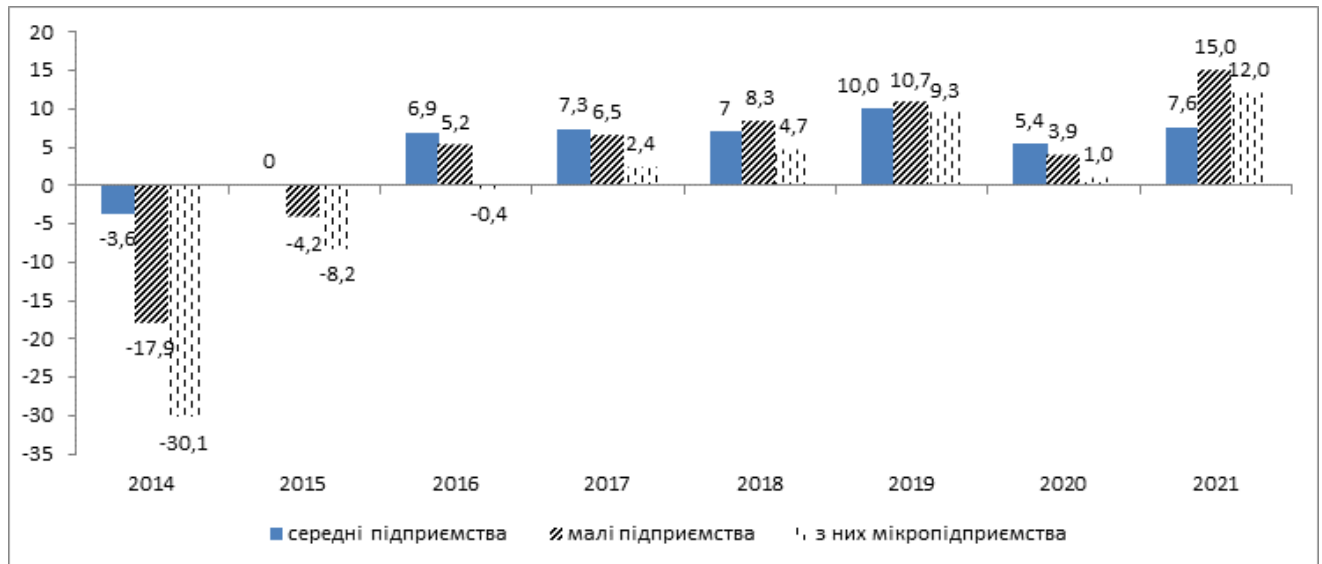

Рисунок 2.5 – Динаміка рівня рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств [39].

Аналіз динаміки рівня рентабельності (чи збитковості) операційної діяльності підприємств України свідчить про те, що починаючи із 2017 року усі підприємства були рентабельними, окрім того рівень рентабельності за цей період підвищується. Протягом останніх трьох років (2019-2021 років) рентабельність малих підприємств зросла із 10,7 % до 15,0 %, мікропідприємств із 9,3 % до 12,0 %. Щодо рентабельності середніх підприємств, то спостерігаємо незначне зниження рівня із 10,0 % до 7,6 %

Загалом, результати дослідження вказують на циклічність діяльності підприємств України (до кризи 2014 року та після кризи). Результати діяльності малих та середніх підприємств в останні роки давали надію на майбутнє відродження прибутковості підприємств в Україні, однак непередбачувані обставини, а саме пандемія Covid-19 вплинула на ефективний розвиток МСБ негативно.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» - приватне акціонерне товариство. Середня кількість працівників на початок 2020 року складала 574 осіб. Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД:

10.51 - перероблення молока, виробництво масла та сиру;

10.42 - виробництво маргарину і подібних харчових жирів;

10.52 - виробництво морозива.

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» була заснована в 1944 році. За ці роки вона пройшла ряд етапів свого розвитку і становлення. З 2014 року на підприємстві був обраний вектор удосконалення якості продукції. У зв'язку з цим проведена реконструкція цехів, встановлено нове обладнання.

На сьогодні підприємство вже кілька десятків років успішно працює на українському і зарубіжних ринках, спеціалізуючись на виробництві продукції з незбираного молока: твердих і плавлених сирів, сирних продуктів, цільномолочної продукції, масла і спредів, а також СОМ.

Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2021 році наведена у таблиці 2.1.

Як бачимо найбільші обсяги виробництва та реалізації твердих сирів та масла. Продукція відповідає стандартам якості ISO 9001: 2008, ISO 9001:2009, і має сертифікат кошерності.

Проаналізуємо результати фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за 2019-2021 роки.

Аналіз складу та структури активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.1 – Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2021 році

Основний вид продукції	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
	у натуральній формі, т.	у грошовій формі, тис. грн	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі, т.	у грошовій формі, тис. грн	у відсотках до всієї реалізованої продукції
Плавлені сири	668	25971	5.72	700	31181	4.96
Тверді сири	2997	203935	44.91	2823	211304	33.63
Продукція з незбираного молока	1304 ум.од.	16193	3.57	1316 ум.од.	20298	3.23
Масло	1803	141198	31.09	1443	142770	22.72
Спреди	957	36044	7.94	954	39524	6.29
Суша сироватка та сухе знежирене молоко	1583	24702	5.44	1323	24774	3.94
Розсільні сири	79	6070	1.34	80	6762	1.08

Як свідчать дані таблиці 2.2 у 2019 році найбільшу питому вагу у структурі активів займали основні засоби, їх частка складала 44,0 %, запаси, частка яких складала 12,02 %. Також значною була і питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, яка складала 24,85 %. Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів складала 2,48 %. Частка поточної дебіторської заборгованості інших видів була незначна в межах 0,02 – 0,83 %, частка готової продукції та товарів відповідно була 4,23 % та 8,15 %. Питома вага основних засобів була на рівні 4,14 %.

Частка інших активів була не значною та не здійснювала суттєвого впливу на структуру балансу. Загалом у структурі активів у 2019 році переважали оборотні активи, частка яких складала 55,60 %.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу та структури активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис.грн	2020 рік, тис.грн	2021 рік, тис.грн	Частка у активах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Основні засоби	29091	28205	32463	44,40	24,38	14,81	-20,03	-9,57
Усього необоротних активів	29091	28262	32664	44,40	24,43	14,90	-19,98	-9,53
Запаси	7875	10631	17085	12,02	9,19	7,79	-2,83	-1,40
Готова продукція	2770	7649	31288	4,23	6,61	14,27	2,38	7,66
Товари	5338	21034	26893	8,15	18,18	12,27	10,03	-5,91
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	16283	42288	84117	24,85	36,55	38,37	11,70	1,82
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	22	28	1	0,03	0,02	0,00	-0,01	-0,02
Інша поточна дебіторська заборгованість	13	2239	2450	0,02	1,94	1,12	1,92	-0,82
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	546	1789	1492	0,83	1,55	0,68	0,71	-0,87
Гроші та їх еквіваленти	1626	1487	13496	2,48	1,29	6,16	-1,20	4,87
Витрати майбутніх періодів	0	54	49	-	0,05	0,02	0,05	-0,02
Інші оборотні активи	1952	239	9704	2,98	0,21	4,43	-2,77	4,22
Усього оборотних активів	36425	87438	186576	55,60	75,57	85,10	19,98	9,53
Баланс	65516	115700	219240	100,00	100,00	100,00	-20,03	-9,57

У 2020 році найбільшу питому вагу у структурі активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» займала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, вона склала 36,55 %, що на 11,70 відсоткових пункти більше, ніж у 2019 році. Частка запасів склала 9,19 %, що на 2,83 відсоткових пункти менше, ніж у 2019 році. Також значною була частка основних засобів,

питома вага яких у загальній структурі складала 24,38 %, що на 20,03 відсоткових пункти менше ніж у 2019 році. Частка готової продукції та товарів відповідно була 6,61 % та 18,18 %, що більше ніж 2019 році відповідно на 2,38% та 10,03 %. Незначною була частка грошових коштів та їх еквівалентів, питома вага яких у загальній структурі складала 1,29 %, що на 1,2 відсоткових пункти менше ніж у 2019 році. Частка поточної дебіторської заборгованості інших видів була незначна в межах 0,02 – 1,94 %. Частка інших активів була не значною та не здійснювала суттєвого впливу на структуру балансу. У загальній структурі активів значно переважали оборотні активи, частка яких склала 75,57 %, що на 19,98 відсоткових пункти більше, ніж у аналогічному звітному періоді.

У 2021 році найбільшу питому вагу у структурі активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» займала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, вона склала 38,37 %, що на 1,82 відсоткових пункти більше, ніж у 2020 році. Частка запасів склала 7,79 %, що на 1,4 відсоткових пункти менше, ніж у 2020 році. Також значною була частка основних засобів, питома вага яких у загальній структурі складала 14,81 %, що на 9,57 відсоткових пункти менше ніж у 2020 році. Частка готової продукції та товарів відповідно була 14,27 % та 12,27 %, що більше по показнику готова продукції на 7,66 % та менше по показнику товари на 5,91 % ніж 2020 році. Незначною була частка грошових коштів та їх еквівалентів, питома вага яких у загальній структурі складала 16,16 %, однак це на 4,87 відсоткових пункти більше ніж у 2020 році. Частка поточної дебіторської заборгованості інших видів була незначна в межах 0 – 1,912 %. Частка інших активів була не значною та не здійснювала суттєвого впливу на структуру балансу. У загальній структурі активів переважали оборотні активи, частка яких склала 85,10 %, що на 9,53 відсоткових пункти більше ніж у аналогічному звітному періоді.

Структура активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках наведена на рисунку 2.6.

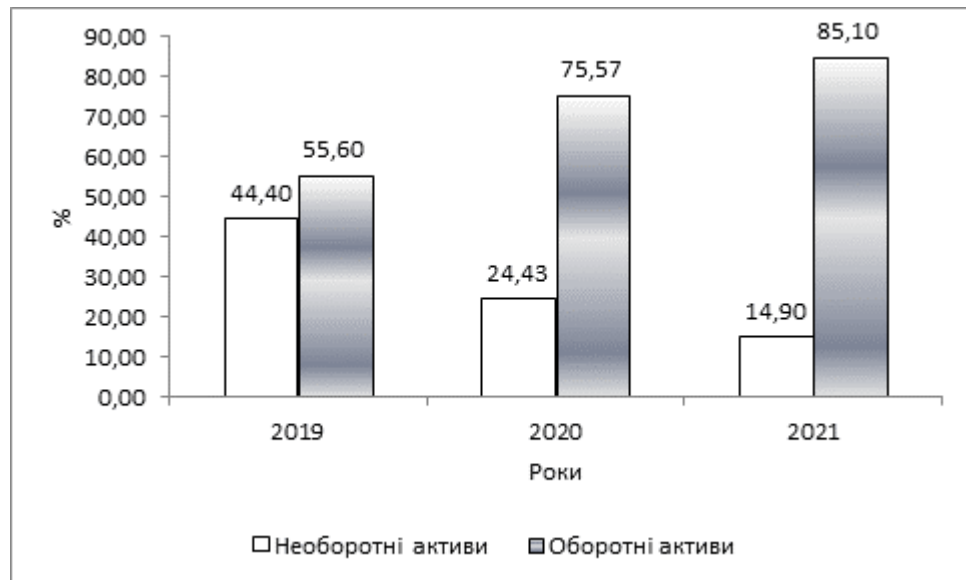

Рисунок 2.6 – Структура активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Проаналізувавши структуру активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» визначимо їх абсолютні та відносні зміни у 2019-2021 роках (таблиця 2.3).

На основі проведених розрахунків відмітимо, що основні засоби підприємства у 2020 році склали 28205 тис. грн, що на 886 тис. грн більше, ніж у 2019 році, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком їх обсяг зріс на 15,10 % і склав 32463 тис. грн.

Необоротні активи ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» представлені виключно основними засобами, тому динаміка зміни їх обсягу аналогічна із динамікою основних засобів (рисунок 2.7). Запаси підприємства у 2020 році в порівнянні з 2019 роком зросли (на 35,00 %) і склали 10631 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком їх обсяг зріс на 60,71 % і склав 17085 тис. грн (рисунок 2.8). Обсяг готової продукція підприємства у 2020 році в порівнянні з 2019 роком значно зріс (на 176,14 %) і склав 7649 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком обсяг дуже збільшився, зріс на 309,05 % і склав 31288 тис. грн. Подібна тенденція зростання відбулась по показнику «товари». Це позитивно.

Таблиця 2.3 – Аналіз абсолютних та відносних змін активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Показник	2019р., тис.грн	2020р., тис.грн	2021р., тис.грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/ зменшення), %.	
				2020/ 2019рр.	2021/ 2020рр.	2020/ 2019рр.	2021/ 2020рр.
Основні засоби	29091	28205	32463	-886	4258	-3,05	15,10
Усього необоротних активів	29091	28262	32664	-829	4402	-2,85	15,58
Запаси	7875	10631	17085	2756	6454	35,00	60,71
Готова продукція	2770	7649	31288	4879	23639	176,14	309,05
Товари	5338	21034	26893	15696	5859	294,04	27,85
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	16283	42288	84117	26005	41829	159,71	98,91
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	22	28	1	6	-27	27,27	-96,43
Інша поточна дебіторська заборгованість	13	2239	2450	2226	211	17123,08	9,42
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	546	1789	1492	1243	-297	227,66	-16,60
Гроші та їх еквіваленти	1626	1487	13496	-139	12009	-8,55	807,60
Витрати майбутніх періодів	0	54	49	54	-5	-	-9,26
Інші оборотні активи	1952	239	9704	-1713	9465	-87,76	3960,25
Усього оборотних активів	36425	87438	186576	51013	99138	140,05	113,38
Баланс	65516	115700	219240	50184	103540	76,60	89,49

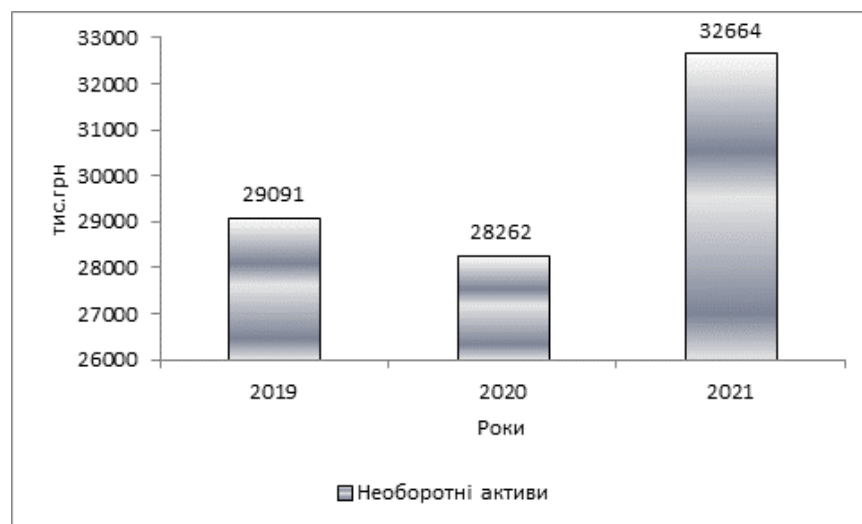

Рисунок 2.7 – Динаміка необоротних активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

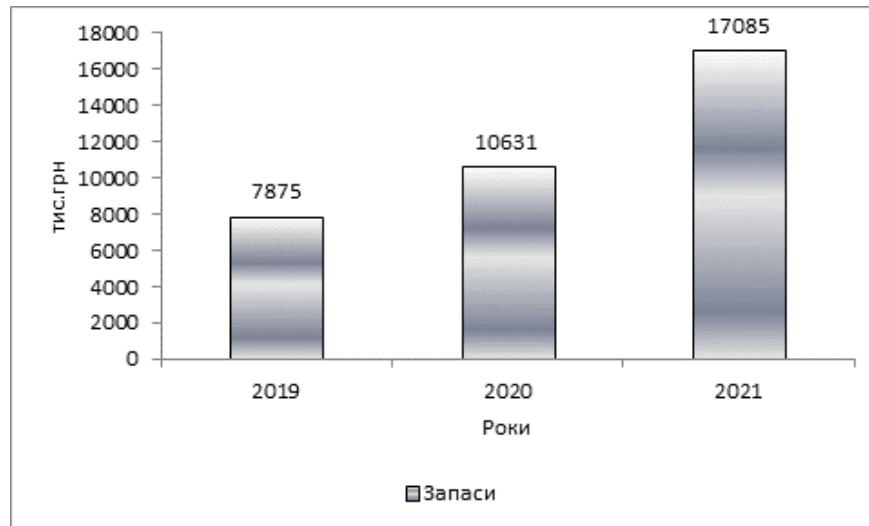

Рисунок 2.8 – Динаміка запасів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги у 2020 році склала 42288 тис. грн, що на у 2,5 рази більше ніж у 2019 році, це свідчить про неефективність маркетингової політики підприємства, є негативною тенденцією та відволікає обігові кошти підприємства. У 2021 році обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги у порівнянні з 2020 роком також зріс на 98,91 % і склав 84117 тис. грн, зростання відбулось нижчими темпами, однак це може негативно позначитись на загальних результатах роботи даного підприємства (рисунок 2.9).

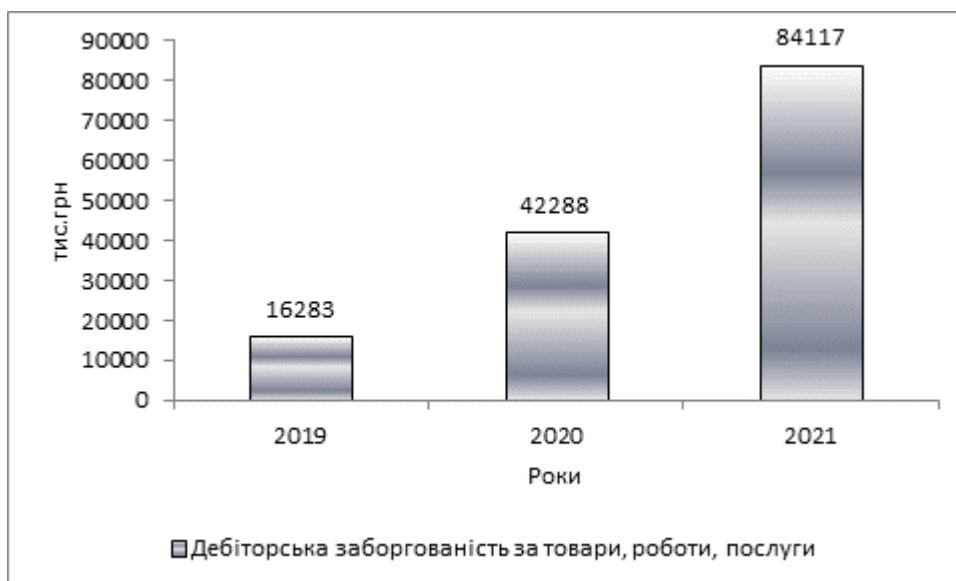

Рисунок 2.9 – Динаміка дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Інша поточна дебіторська заборгованість у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, збільшилась шаленими темпами на 17123,08 % і склала 2239 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з аналогічним періодом минулого року вона зросла на 9,42 % і склала 2450 тис. грн.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зменшились на 139 тис. грн і склали 1487 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з аналогічним періодом минулого року зросли на 807,60 % і склали 13496 тис. грн., що є досить позитивним і значно покращує фінансовий стан підприємства.

Витрати майбутніх періодів у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком зменшились на 8 тис. грн і склали 49,0 тис. грн.

Інші оборотні активи у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком зросли у майже 4 рази і склали 97,04 тис. грн.

Загальний обсяг оборотних активів підприємства у 2020 році в порівнянні з 2019 роком збільшився на 140,05 %, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком, їх обсяг зріс на 113,38 % і склав 186576 тис. грн (рисунок 2.10).

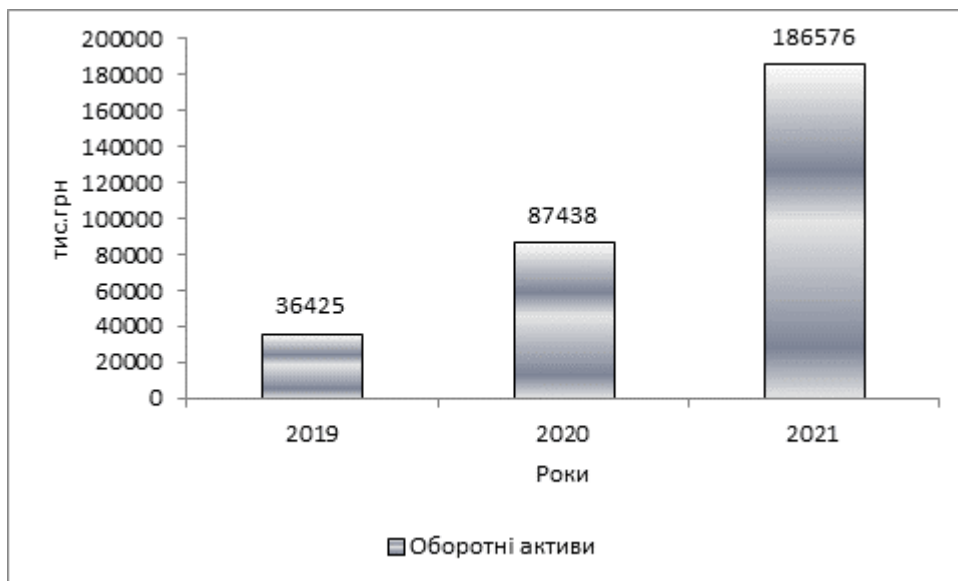

Рисунок 2.10 – Динаміка оборотних активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Загальний обсяг активів у 2020 році, в порівнянні з 2019 році збільшився на 76,60 %, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 їх обсяг зріс на 89,49 % і склав 219240 тис. грн (рисунок 2.11).

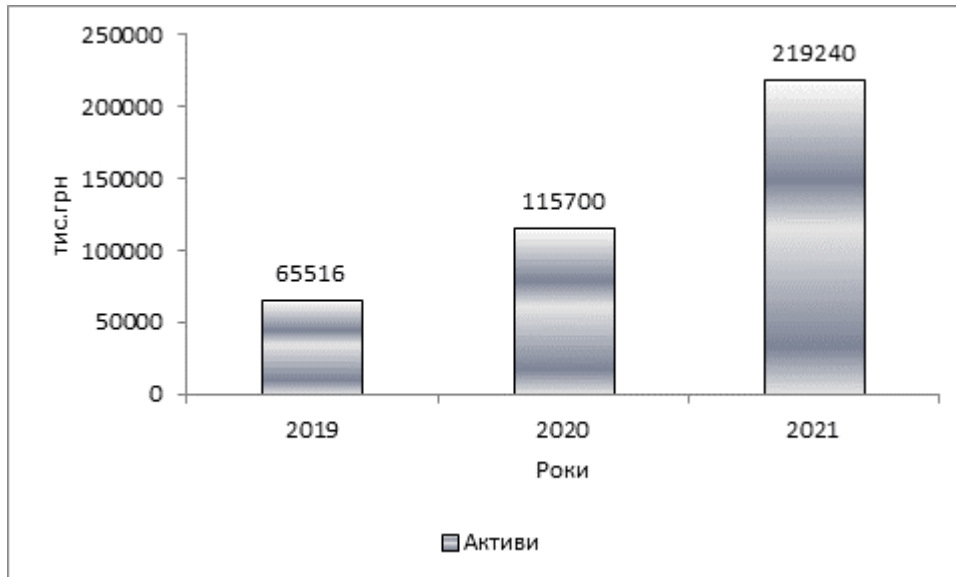

Рисунок 2.11 – Динаміка активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Проаналізуємо джерела фінансування діяльності підприємства та динаміку капіталу протягом 2019-2021 років на основі аналізу пасиву балансу підприємства (таблиця 2.4).

У 2019 році найбільшу питому вагу у пасивах підприємства займали довгострокові зобов'язання і забезпечення, частка яких склала 60,30 %. Питома вага власного капіталу складала лише 2,19 %. Питома вага поточних зобов'язань і забезпечення складала 53,77 %. Така ситуація склалась, оскільки підприємство взяло довгостроковий кредит у сумі 38710 тис. грн. У складі власного капіталу найбільшу частку 10,59 % займав капітал у дооцінках. У складі довгострокових зобов'язань і забезпечення найбільша частка довгострокових кредитів - 59,08 %. У складі поточних зобов'язань і забезпечення найбільшу частку мала поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 18,36 % та інші поточні зобов'язання – 12,47 %.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу та структури пасивів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис.грн	2020 рік, тис.грн	2021 рік, тис.грн	Частка у пасивах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019рр.	2021/2020рр.
Зареєстрований (пайовий) капітал	277	277	277	0,42	0,24	0,13	-0,18	-0,11
Капітал у дооцінках	6937	6937	6937	10,59	6,00	3,16	-4,59	-2,83
Резервний капітал	121	121	121	0,18	0,10	0,06	-0,08	-0,05
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-5898	6389	10114	-9,00	5,52	4,61	14,52	-0,91
Усього власного капіталу	1437	13724	17449	2,19	11,86	7,96	9,67	-3,90
Довгострокові кредити банків	38710	38710	38710	59,08	33,46	17,66	-25,63	-15,80
Довгострокові забезпечення	796	1058	0	1,21	0,91	0,00	-0,30	-0,91
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	796	1058	0	1,21	0,91	0,00	-0,30	-0,91
Усього довгострокові зобов'язання і забезпечення	39506	39768	38710	60,30	34,37	17,66	-25,93	-16,72
Поточна кредиторська заборгованість за:								
товари, роботи, послуги	12031	40119	88631	18,36	34,68	40,43	16,31	5,75
розрахунками з бюджетом	76	478	483	0,12	0,41	0,22	0,30	-0,19
розрахунки зі страхування	136	12	183	0,21	0,01	0,08	-0,20	0,07
розрахунками з оплати праці	376	465	862	0,57	0,40	0,39	-0,17	-0,01
за одержаними авансами	3787	3052	38953	5,78	2,64	17,77	-3,14	15,13
Поточні забезпечення	0	0	416	0,00	0,00	0,19	0,00	0,19
Інші поточні зобов'язання	8167	18082	33553	12,47	15,63	15,30	3,16	-0,32
Усього поточних зобов'язань і забезпечення	24573	62208	163081	37,51	53,77	74,38	16,26	20,62
Баланс	65516	115700	219240	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Інші статті пасиву займали незначну питому вагу та не здійснювали суттєвого впливу на структуру пасивів підприємства. В цілому, у 2019 році у структурі пасиву підприємства переважав позиковий капітал, частка якого склала 97,81 %. Питома вага власного капіталу склала 2,19 %.

У 2020 році найбільшу питому вагу у пасивах підприємства займали поточні зобов'язання, частка яких збільшилась у порівнянні з 2019 роком на 16,26 відсоткових пункти і склала 53,77 %. Питома вага власного капіталу збільшилась на 9,67 відсоткових пункти і склала 11,86 %. Питома вага у пасивах підприємства довгострокових зобов'язань і забезпечення зменшилась у порівнянні з 2019 роком на 25,93 відсоткових пункти і склала 34,37 %. У складі власного капіталу найбільшу частку 6,0 % займав капітал у дооцінках; слід відзначити, це позитивно, що 5,52 % належало нерозподіленому прибутку. У складі довгострокових зобов'язань і забезпечення найбільша частка довгострокових кредитів - 33,46 %. У складі поточних зобов'язань і забезпечення найбільшу частку мала поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 34,68 % та інші поточні зобов'язання – 15,63 %, в порівнянні із 2019 роком відповідно зросли на 16,31 та 3,16 відсоткових пункти.

Інші статті пасиву займали незначну питому вагу та не здійснювали суттєвого впливу на структуру пасивів підприємства. В цілому, у 2020 році у структурі пасиву підприємства переважав позиковий капітал, частка якого склала 88,14 %, що на 9,67 % менше ніж у 2019 році. Питома вага власного капіталу склала 11,86 %.

На основі проведеного аналізу відмітимо, що у 2021 році найбільшу питому вагу у пасивах підприємства займали поточні зобов'язання, частка яких збільшилась у порівнянні з 2020 роком на 20,62 відсоткових пункти і склала 74,38 %. Питома вага власного капіталу зменшилась на 3,90 відсоткових пункти і склала 7,96 %. Питома вага у пасивах підприємства довгострокових зобов'язань і забезпечення зменшилась у порівнянні з 2020

роком на 16,72 відсоткових пункти і склала 17,66 %. У складі власного капіталу найбільшу частку 4,61 % займав нерозподілений прибуток; однак його частка в порівнянні із минулим роком зменшилась на 0,91 відсоткових пункти. Капітал у дооцінках мав 3,16 %. У складі довгострокових зобов'язань і забезпечення найбільша частка довгострокових кредитів - 17,66 %, вона в порівнянні із 2020 роком зменшилась на 15,80 відсоткових пункти. У складі поточних зобов'язань і забезпечення найбільшу частку мала поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 40,43 % та інші поточні зобов'язання – 15,30 %, в порівнянні із 2020 роком відповідно зростання на 5,75 та зменшення 0,32 відсоткових пункти.

Інші статті пасиву займали незначну питому вагу та не здійснювали суттєвого впливу на структуру пасивів підприємства. В цілому, у 2021 році у структурі пасиву підприємства переважав позиковий капітал, частка якого склала 92,04 %, що на 3,9 % більше ніж у 2019 році. Питома вага власного капіталу склала 7,96 %.

Проаналізуємо динаміку основних статей пасиву ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках (таблиця 2.5).

На основі проведеного аналізу варто відмітити, що протягом аналізованого періоду: зареєстрований (пайовий) капітал ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» залишався без змін та складав 277 тис. грн; без змін залишався капітал у дооцінках та складав 6937 тис. грн; без змін також залишався резервний капітал та складав 121 тис. грн. За результатами 2019 року підприємство мало непокритий збиток у сумі 5898 тис. грн. Протягом 2021 року підприємство отримало прибуток в сумі 10114 тис.грн, що на 58,3 % більше ніж у 2020 році.

Загальний обсяг власного капіталу підприємства у 2020 році в порівнянні з 2019 роком зріс на 855,05 % і склав 13724 тис. грн, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком його обсяг зріс на 27,14 % і склав 17449 тис. грн (рисунок 2.12).

Таблиця 2.5 – Аналіз динаміки пасивів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Показник	2019р., тис.грн	2020р., тис.грн	2021р., тис.грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/ зменшення), %.	
				2020/ 2019рр.	2021/ 2020рр.	2020/ 2019рр.	2021/ 2020рр.
Зареєстрований (пайовий) капітал	277	277	277	0	0	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	6937	6937	6937	0	0	0,00	0,00
Резервний капітал	121	121	121	0	0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-5898	6389	10114	12287	3725	-208,32	58,30
Усього власного капіталу	1437	13724	17449	12287	3725	855,05	27,14
Довгострокові кредити банків	38710	38710	38710	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення	796	1058	0	262	-1058	32,91	-100,00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	796	1058	0	262	-1058	32,91	-100,00
Усього довгострокові зобов'язання і забезпечення	39506	39768	38710	262	-1058	0,66	-2,66
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	12031	40119	88631	28088	48512	233,46	120,92
розрахунками з бюджетом	76	478	483	402	5	528,95	1,05
розрахунки зі страхування	136	12	183	-124	171	-91,18	1425,00
розрахунками з оплати праці	376	465	862	89	397	23,67	85,38
за одержаними авансами	3787	3052	38953	-735	35901	-19,41	1176,31
Поточні забезпечення	0	0	416	0	416	-	-
Інші поточні зобов'язання	8167	18082	33553	9915	15471	121,40	85,56
Усього поточних зобов'язань і забезпечення	24573	62208	163081	37635	100873	153,16	162,15
Баланс	65516	115700	219240	50184	103540	76,60	89,49

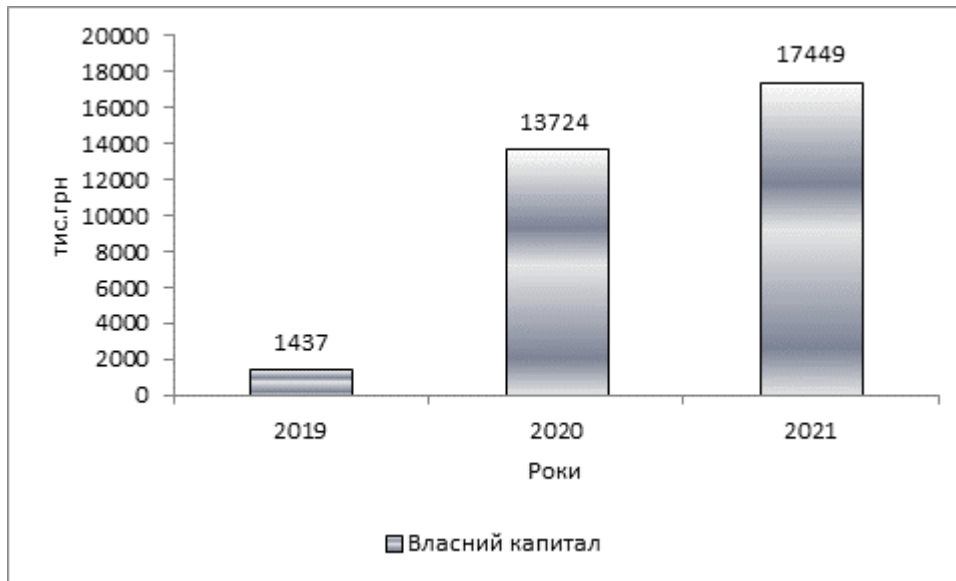

Рисунок 2.12 – Динаміка власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Загальний обсяг довгострокових зобов'язань і забезпечення підприємства у 2020 році в порівнянні з 2019 роком зріс на 0,66 % і склав 39768 тис. грн, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком їх обсяг зменшився на 2,66 % і склав 38710 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2020 році склала 40119 тис. грн, що на 233,46 % більше, ніж у 2019 році, а у 2021 році її обсяг склав 88631 тис. грн, що на 120,92 % більше, ніж у минулому році. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом у 2020 році значно збільшилась на 528,95 % у порівнянні з 2019 роком, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком її обсяг збільшився на 1,05 % і склав 483 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість зі страхування у 2020 році зменшилась на 91,18 % у порівнянні з 2019 роком, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком її обсяг збільшився на 1425,0 % і склав 183 тис. грн. Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами у 2020 році зменшилась на 19,41 % у порівнянні з 2019 роком, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком її обсяг значно збільшився на 1176,31 % і склав 38953 тис. грн.

Інші поточні зобов'язання у 2020 році склали 18082 тис. грн, що на 121,4 % більше, ніж у 2019 році, а у 2021 році їх обсяг склав 33553 тис. грн, що на 85,56 % більше ніж у минулому році.

Загальний обсяг позикового капіталу представлений довгостроковими та короткостроковими ресурсами. Його величина протягом 3 років значно зросла, темп зростання в порівнянні із 2019 роком склав 314,9 % (рисунок 2.13).

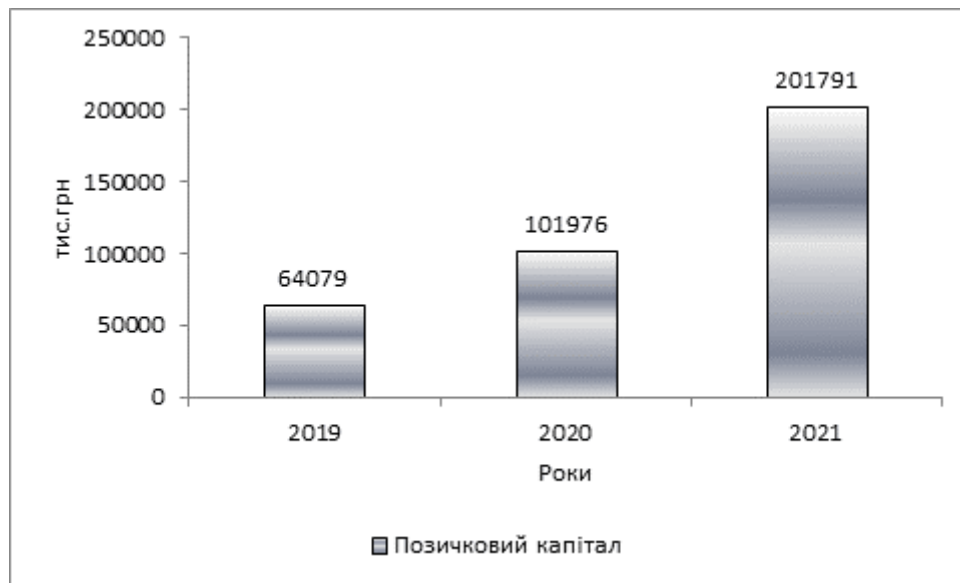

Рисунок 2.13 – Динаміка позикового капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

На основі проведеного аналізу варто відмітити, що підприємству необхідно звернути увагу на систему управління запасами, готовою продукцією та товарами, переглянути кредитну політику, що дозволить зменшити дебіторську заборгованість та збільшити обігові кошти підприємства. Проаналізувавши структуру капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» доцільно зазначити, що підприємству необхідно переглянути стратегію фінансування діяльності товариства, оскільки у структурі пасивів позиковий капітал має значну частину, що зменшує фінансову стійкість підприємства.

Наступним етапом проведемо аналіз прибутковості і оцінку складових фінансового потенціалу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках. Проаналізуємо фінансові результати діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2013-2020 роках (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 - Фінансові результати діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/ зменшення), %.	
	2019	2020	2021	2020/2019pp.	2021/2020pp.	2020/2019pp.	2021/2020pp.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	166749	335961	628402	169212	292441	101,48	87,05
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	148679	294051	551601	145372	257550	97,78	87,59
Валовий: прибуток	18070	41910	76801	23840	34891	131,93	83,25
Інші операційні доходи	1423	3520	8966	2097	5446	147,36	154,72
Адміністративні витрати	3337	4087	6350	750	2263	22,48	55,37
Витрати на збут	8791	12610	27548	3819	14938	43,44	118,46
Інші операційні витрати	1979	7122	39426	5143	32304	259,88	453,58
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	5386	21611	12443	16225	-9168	301,24	-42,42
Фінансові витрати	9051	8907	7921	144	986	-1,59	-11,07
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	0	-	-
Інші витрати	0	3	9	3	6	-	200,00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	-3684	12701	4536	16385	-8165	-444,76	-64,29
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	221	811	221	590	-	266,97
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	-3684	12480	3725	16164	-8755	-438,76	-70,15

На основі проведеного аналізу відмітим, що на підприємстві протягом аналізованого періоду спостерігалось зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Так, у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, його обсяг зріс на 101,48 % і склав 335961 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 87,05 % і склав 628402 тис. грн (рисунок 2.14).

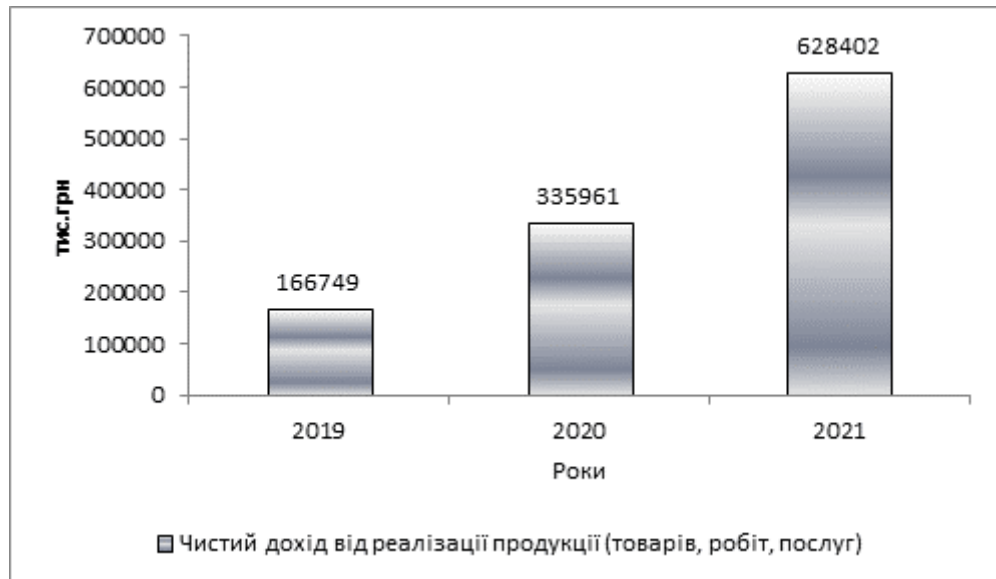

Рисунок 2.14 – Динаміка чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Собівартість реалізованої продукції у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зросла на 97,78 % і склала 294051 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 87,59 % і склала 551601 тис. грн.

Валовий прибуток у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зріс на 131,93 % і склав 41910 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 83,25 % і склав 76801 тис. грн (рисунок 2.15).

Інші операційні доходи у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зросли на 147,36 % і склали 3520 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 154,72 % і склали 8966 тис. грн.

Адміністративні витрати у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зросли на 22,48 % і склали 4087 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 55,37 % і склали 6350 тис. грн.

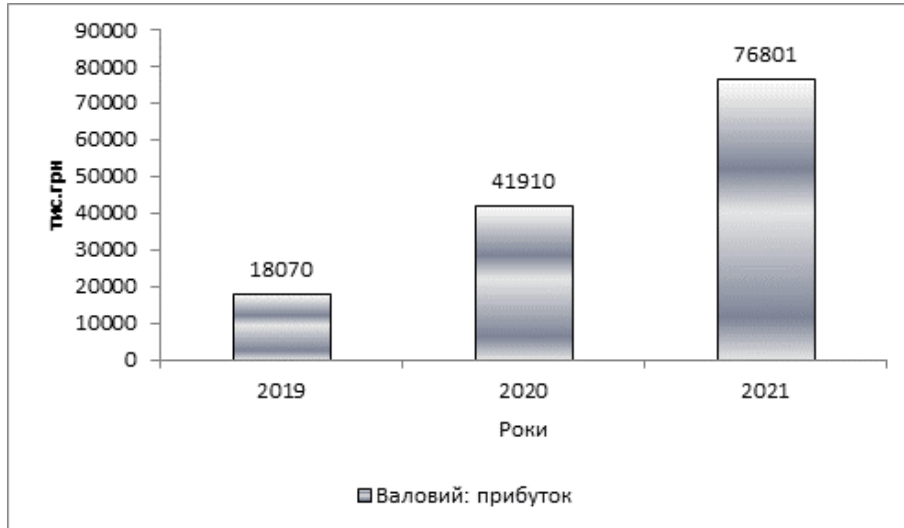

Рисунок 2.15 – Динаміка валового прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Витрати на збут у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зросли на 43,44 % і склали 12610 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 118,46 % і склали 27548 тис. грн. Інші операційні витрати у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зросли на 259,88 % і склали 7122 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 453,58 % і склали 39426 тис. грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зріс на 301,24 % і склав 21611 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком знизився на 42,42 % і склав 12443 тис. грн (рисунок 2.16). Фінансові витрати у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком знизились на 1,59 % і склали 8907 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком – на 11,07 % і склали 7921 тис. грн. На підприємстві не було втрат від участі в капіталі та інші фінансові витрати склали у 2021 році лише 9 тис. грн. Фінансовий результат до оподаткування у 2020 році – прибуток, він

склав 12701 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком він знизився на 64,29 % і склав 4536 тис. грн.

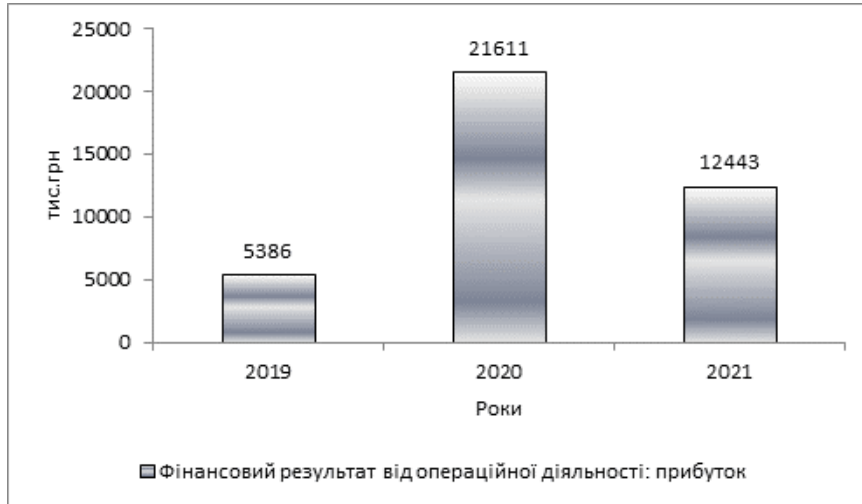

Рисунок 2.16 – Динаміка фінансового результату від операційної діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Чистий фінансовий результат у 2020 році – прибуток, він склав 12480 тис. грн, а у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком він знизився на 70,15 % і склав 3725 тис. грн (рисунок 2.17).

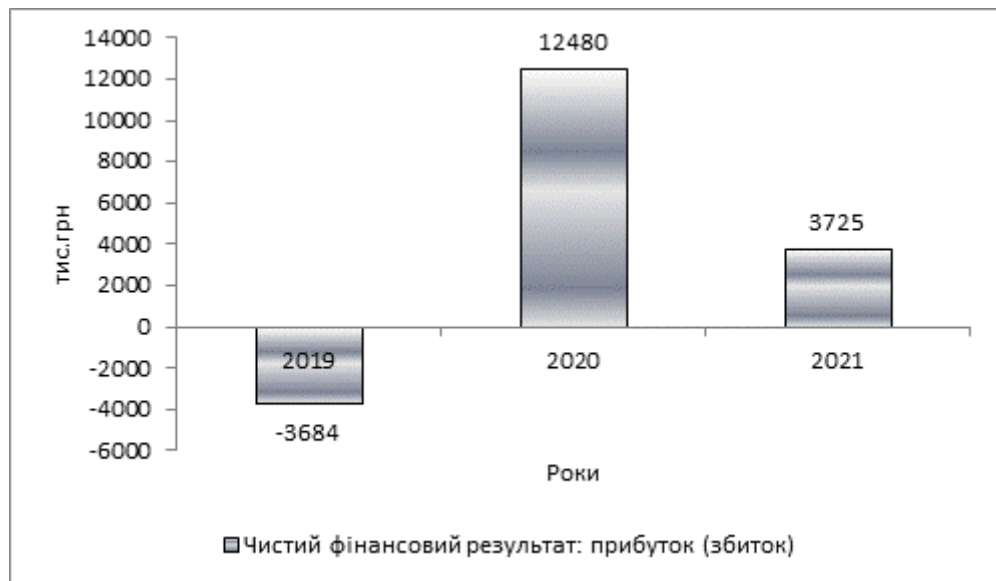

Рисунок 2.17 – Динаміка чистого фінансового результату ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках

Слід зазначити, що підприємство у 2020 році вперше за 3 попередні роки отримало за результатами діяльності чистий прибуток, однак його рівень у 2021 році не був підтриманий і сума чистого прибутку за результатами 2021 року зменшилась більш як у 3,5 рази.

Таким чином, в другому розділі роботи проведено загальну оцінку стану та тенденцій фінансового розвитку малих і середніх підприємств; здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках.

3 Напрями підвищення ефективності оцінювання та управління фінансовим потенціалом ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Потенціал розвитку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» значною мірою залежить від фінансового потенціалу підприємства. Вважаємо доцільним здійснити аналіз фінансового потенціалу підприємства із використанням системи показників, яка подана у таблиці А.6.

Результати аналізу фінансового потенціалу підприємства ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» наведено у таблицях 3.1-3.5.

Таблиця 3.1 – Аналіз показників майнового стану підприємства

Показники	Роки			Абс. відхилення		Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Коефіцієнт приросту майна	0,29	0,77	0,89	0,47	0,13	260,82	116,83
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,49	0,53	0,54	0,05	0,01	109,80	101,36
Коефіцієнт мобільності майна	0,04	0,02	0,07	-0,03	0,06	38,10	425,34
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,56	0,34	0,23	-0,23	-0,11	59,49	67,33

Аналіз показників майнового стану підприємства свідчить про покращення майнового стану підприємства. Про це свідчить значення та підвищення коефіцієнту приросту майна у 2019 році 0,29, а у 2021 році його величина склала 0,89, що на 116,83 % більше ніж у 2020 році. Величина коефіцієнту зносу показує, що на підприємстві основні засоби зношені на 50 % та є тенденція до збільшення зносу, коефіцієнт зносу знаходиться у межах 0,49-0,54. У той же час, коефіцієнт мобільності активів на даному підприємстві лише у 2019 році мав нормальний рівень. У 2020 та 2021 роках

коефіцієнт знижується до 0,23, коли рекомендоване значення 0,5, це свідчить що підприємство немає потенційної можливості перетворення активів у ліквідні кошти. Слід вказати на тенденцію щодо зниження і коефіцієнта реальної вартості майна (із 0,56 до 0,23) на 67,33 % в порівнянні із 2020 роком.

Таблиця 3.2 – Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства

Показники	Роки			Абс. відхилення		Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,07	0,02	0,08	-0,04	0,06	36,12	346,21
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,16	1,23	1,04	0,07	-0,20	106,27	84,18
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,48	1,41	1,14	-0,08	-0,26	94,82	81,40

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності свідчить про недостатній їх рівень. На підставі розрахованих показників, можна стверджувати, що протягом періоду дослідження в цілому підприємство мало недостатній рівень платоспроможності та ліквідності. Крім того, рівень показників у 2021 році в порівнянні із минулим роком дещо погіршується.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість свідчить, що підприємство не зможе негайно погасити усю короткострокову заборгованість, оскільки сума грошових коштів та їх еквівалентів в його активах досить незначна. При нормативному значенні 0,2-0,35 на підприємстві у 2021 році показник знижується та дорівнює 1,14. Коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства, він показує чи достатньо ліквідних активів підприємства для погашення термінових боргів, досягає рекомендованого

значення, однак його величина також протягом 3-х років знижується. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2021 році склав 1,14, при рекомендованому значенні 1, однак його величина порівняно із 2020 роком знижується, темп зростання (спаду) дорівнює 81,40 %.

Таблиця 3.3 – Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Показники	Роки			Абс. відхилення		Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,02	0,12	0,08	0,10	-0,04	540,80	67,10
Коефіцієнт фінансової залежності	45,59	8,43	12,56	-37,16	4,13	18,49	149,04
Коефіцієнт заборгованості	44,59	7,43	11,56	-37,16	4,13	16,66	155,64
Коефіцієнт фінансової напруги	0,98	0,88	0,92	-0,10	0,04	90,11	104,43
Коефіцієнт мобільності	1,25	3,09	5,71	1,84	2,62	247,09	184,62
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	25,35	6,38	10,70	-18,97	4,32	25,15	167,77
Коефіцієнт покриття запасів і витрат	4,63	8,23	10,92	3,60	2,69	177,93	132,73

На підставі розрахованих показників фінансової стійкості можна стверджувати, що підприємство у 2019-2021 роках має низький рівень фінансової стійкості. Протягом трьох років багато показників мають недостатні значення та досить суттєво знижуються.

Підприємство залежне від позичкових джерел та нездатне виконувати зовнішні зобов'язання за рахунок власних джерел, коефіцієнт фінансової незалежності знижується, у 2021 році він складає 0,08 (при нормованому значенні 0,5). Коефіцієнт фінансової залежності показує скільки сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу; його величина та значне зростання, темп зростання 149,04 є підтвердженням значної фінансової

залежності підприємства. Слід вказати і на збільшення коефіцієнта заборгованості підприємства. У 2021 році коефіцієнт фінансової напруги зростає та складає 0,92 при рекомендованому значенні не більше 0,5. У той же час коефіцієнт маневреності власного капіталу досить високий, така ситуація тому, що підприємство у складі власного капіталу має нерозподілений прибуток. Звичайно це є досить позитивним. Високе значення має і коефіцієнт покриття запасів та витрат, це свідчить про спроможність підприємства покрити запаси власними обіговими коштами.

Слід відмітити і те, що величина коефіцієнту довгострокового залучення позичкових коштів протягом трьох років знижується: від 0,965 у 2019 році до 0,689 у 2021 році.

Таблиця 3.4 – Аналіз показників ділової активності підприємства

Показники	Роки			Абс. відхилення		Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Фондовіддача	5,73	22,28	10,35	16,55	-11,93	388,69	46,45
Загальний оборот капіталу	2,55	5,43	1,53	2,89	-3,90	213,40	28,21
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	4,58	7,18	1,80	2,60	-5,38	156,89	25,06
Коефіцієнт оборотності запасів	21,41	59,61	21,22	38,21	-38,39	278,48	35,59
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,28	19,88	5,00	8,60	-14,88	176,24	25,14
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	116,04	45,79	19,25	-70,25	-26,53	39,46	42,05

На підставі розрахованих показників ділової активності підприємства можна стверджувати, що підприємство у 2019-2021 роках має недостатній рівень ділової активності, та його погіршення.

Так, фондівдача у 2021 році зменшилась більш ніж у 2 рази. Ресурсівдача (загальний оборот капіталу, показник який показує скільки отримано чистої виручки на одиницю коштів, які інвестовані в активи) склала у 2021 році лише 1,53, темп зростання (спаду) в порівнянні із 2020 роком 28,21 %. Усі показники оборотності у 2021 році в порівнянні із 2020 роком значно зменшуються, що погіршує рівень ділової активності даного підприємства.

Таблиця 3.5 – Аналіз показників рентабельності підприємства

Показники	Роки, %			Абс. відхилення		Темп зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
Чиста рентабельність всього капіталу	-6,34	4,11	7,45	10,45	3,34	-64,81	181,27
Чиста рентабельність інвестиційного капіталу	-16,00	7,89	22,76	23,88	14,87	-49,32	288,54
Чиста рентабельність підприємства	-6,34	4,11	7,45	10,45	3,34	-64,81	181,27
Рентабельність обсягу продажу	10,84	12,22	12,47	1,38	0,25	112,78	102,07

На підставі розрахованих показників рентабельності підприємства можна стверджувати, що оскільки у 2019 році підприємство мало збитки, то 3 показники мають від'ємне значення.

Рентабельність обсягу продажу склала 10,84.

Значення показників рентабельності за результатами 2021 року свідчать про загальне підвищення рівня рентабельності даного підприємства.

Це дає надію в цілому на покращення результатів діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» на перспективу.

Рівень фінансового потенціалу, який досягнутий підприємством свідчить про реальні і потенційні фінансові можливості підприємства.

Як свідчать результати дослідження, загальний рівень фінансового потенціалу підприємства пропонується встановити шляхом здійснення комплексної інтегральної оцінки.

На основі розрахованих показників, що подані у таблицях 3.1-3.5 із використанням методики побудови інтегрального показника, яка висвітлена у п.1.2 роботи нами побудовано інтегральний показник, що засвідчує рівень фінансового потенціалу підприємства (рисунок 3.1).

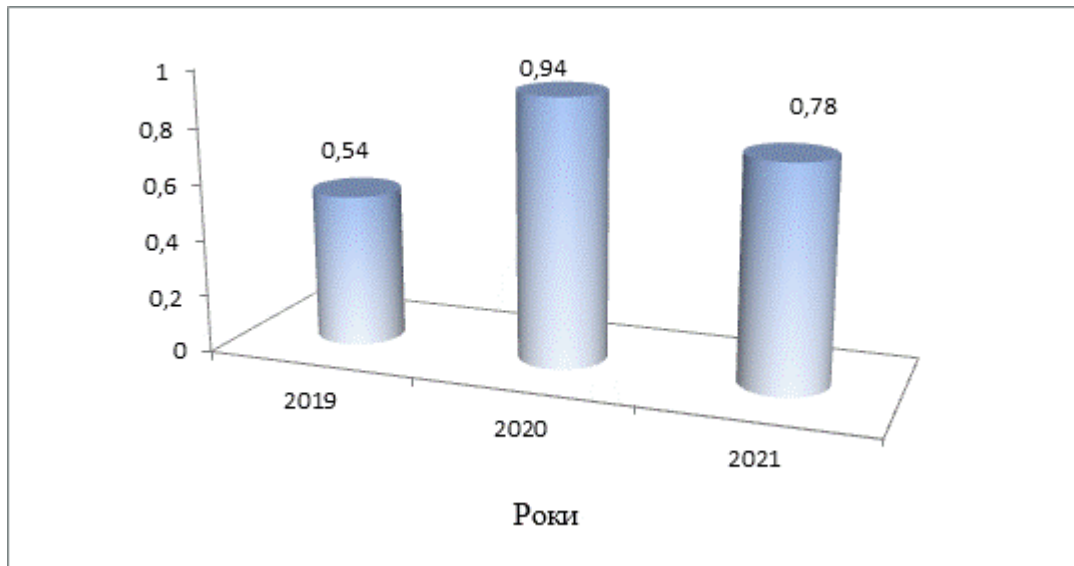

Рисунок 3.1 – Динаміка інтегрального показника фінансового потенціалу підприємства

Як бачимо, інтегральний показник фінансового потенціалу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» найкраще значення має у 2020 році – 0,94. У 2021 році спостерігаємо незначне погіршення даного показника до 0,78, це свідчить про зниження рівня фінансовоо потенціалу підприємства.

Слід вказати, що величина інтегральних коефіцієнтів досить висока, вона наближається до одиниці, а це свідчить про достатньо високу результативність роботи досліджуваного підприємства.

Такий висновок підтверджений нами і в ході здійсненого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Підкреслимо, що фінансовий потенціал характеризується рівнем фінансового стану підприємства, він проявляється через систему фінансових ресурсів та забезпечує ефективний розвиток підприємства, при цьому гарантуючи збереження та зміцнення ринкових позицій підприємства.

Саме тому, наразі особливо актуалізується проблема формування організаційного механізму, який сприятиме зростанню фінансового потенціалу підприємства за рахунок взаємодії його складових елементів. Такий механізм нарощування фінансового потенціалу в системі управління підприємством подано на рисунку 3.2.

Управління фінансовим потенціалом підприємства варто розглядати як комплексний процес об'єктивного та обґрунтованого впливу із метою:

- підвищення рівня потенціалу підприємства;
- сприяння фінансовому зростанню підприємства;
- забезпечення фінансової стабільності підприємства;
- підвищення економічної та соціальної ефективності підприємства тощо.

Процес управління фінансовим потенціалом підприємства має бути націлений на перспективне вирішення вельми пріоритетних економічних завдань та він є надзвичайно важливим напрямом розвитку підприємства.

Механізм нарощування фінансового потенціалу в системі управління підприємством функціонує на принципах фінансового механізму, в його структурі закладено такі елементи, сукупне використання котрих забезпечує синергетичний ефект.

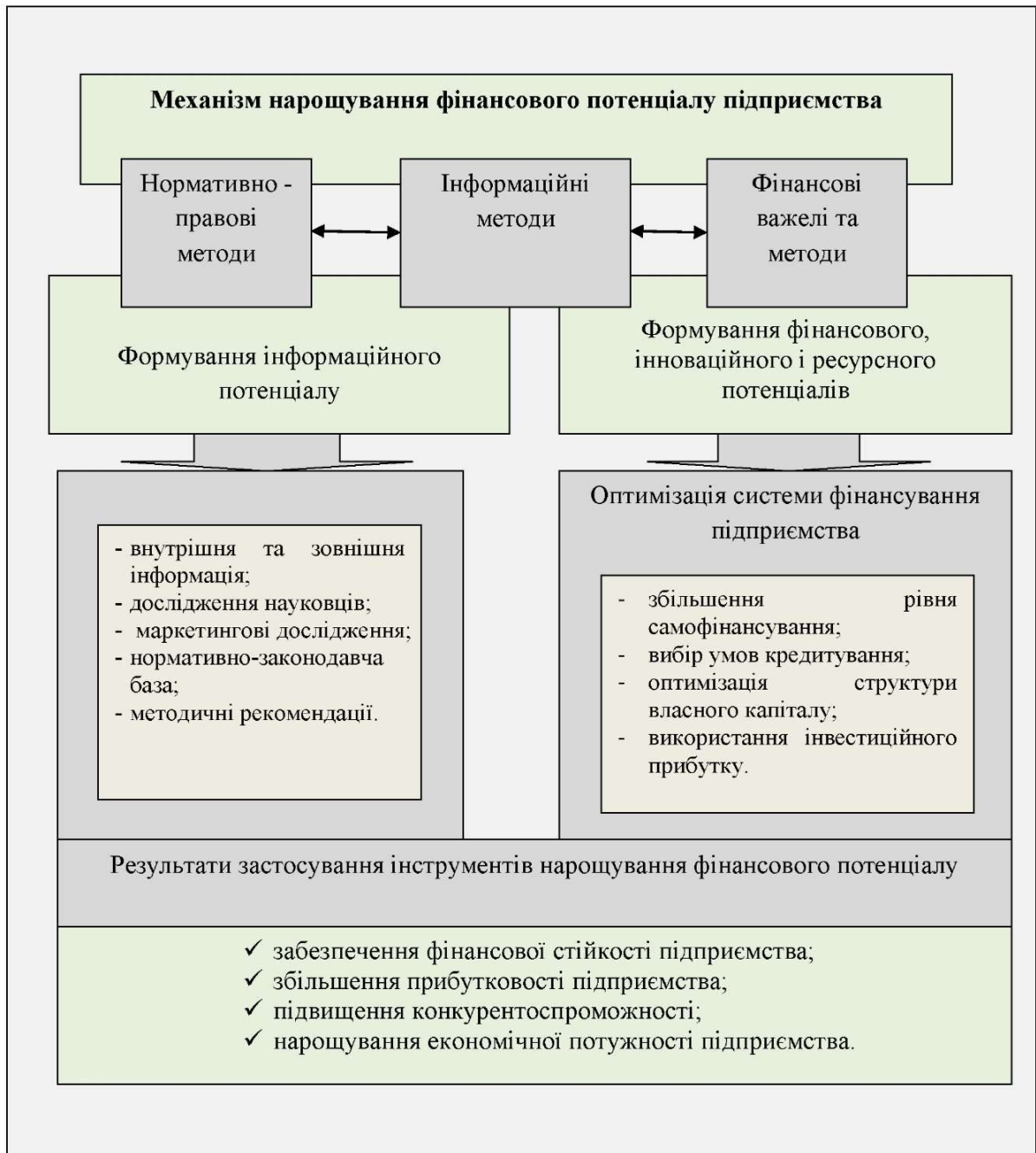

Рисунок 3.2 - Механізм нарощування фінансового потенціалу в системі управління підприємством (запропоновано автором)

Використання механізму нарощування фінансового потенціалу в системі управління підприємством передбачає пошук додаткових фінансових резервів за напрямками фінансового управління (таблиця А.7).

У підсумку зазначимо, що оцінювання фінансового потенціалу не тільки дозволяє визначити максимальний розмір фінансових ресурсів, які

здатне одержати підприємство, але й обґрунтувати ступінь використання фінансового потенціалу, рівень залучення фінансових ресурсів, що потенційно володіє підприємство, оцінити ефективність фінансової політики підприємства шляхом порівняння значень фінансових потенціалів за кілька періодів, а також визначити величину резервів, якими володіє досліджуваний суб'єкт господарювання.

Таким чином, в третьому розділі роботи здійснено оцінювання фінансового потенціалу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» та розроблено напрями підвищення ефективності оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємства.

Висновки

В роботі відповідно до поставленої мети обґрунтуванні теоретико-методичні засади оцінювання фінансового потенціалу в системі управління підприємством і розроблено пропозиції щодо їх удосконалення.

В першому розділі роботи: встановлено сутність та характеристики фінансового потенціалу підприємств; обґрунтовано концептуальні основи оцінки фінансового потенціалу підприємств.

Загалом розрізняють три підходи до розуміння сутності поняття фінансового потенціалу саме: ресурсний, соціально-спрямований та результативний. На підставі аналізу літератури нами систематизовано підходи до розуміння сутності поняття «фінансовий потенціал» (таблиця 1.1) та побудовано структурну схему факторів, які чинять визначальний вплив на формування фінансового потенціалу підприємства. Вважаємо доцільним виділення низки універсальних чинників - непрямого і прямого впливу. В літературі із даної проблематики досить. На нашу думку, найбільш точною можна вважати структуру фінансового потенціалу за ресурсними можливостями підприємства. Нами наголошено, що принципи характеризують загальні вимоги до організації процесу управління та особливості фінансового потенціалу.

Класичними науково-методичними підходами до аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємства є ресурсний, результативний і коефіцієнтний підходи. В основі інформаційного забезпечення аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємства покладено інформаційна база. Процедура комплексної інтегральної оцінки передбачає застосування економіко-математичних методів. Нами запропоновано використовувати метод відстаней. На основі дослідження

наукових джерел із питань аналізу та оцінювання фінансового потенціалу підприємств нами сформовано загальний алгоритм дій (окремих етапів) для комплексної оцінки рівня фінансового потенціалу підприємств (рисунок 1.7).

В другому розділі роботи проведено загальну оцінку стану та тенденцій фінансового розвитку малих і середніх підприємств; здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у 2019-2021 роках.

Наголошено, що розвиток малого і середнього бізнесу на сучасному етапі розвитку економіки України має стати пріоритетним. Як свідчить аналіз, найбільшими перешкодами для ведення малого і середнього бізнесу було визнано складність процедури державної реєстрації. Встановлено, що кількість середніх підприємств протягом останніх чотирьох років (2018-2021 рр.) зменшується, подібна тенденція спостерігається і щодо підприємств малого бізнесу. Результати аналізу діяльності середніх підприємств України вказують що діяльність середніх підприємств за рівнем прибутковості, в порівнянні з діяльністю малих підприємств України дещо вища. У 2021 році у порівнянні із 2020 середні підприємства України отримали значно більший прибуток. Відсоток середніх підприємств, які отримали прибуток підвищився на 2,8 в.п. до 79,3 % . У 2019 та у 2021 роках усі підприємства: малі, у їх числі мікропідприємства, та середні були рентабельними за показником рентабельність усієї діяльності. Результати діяльності малих та середніх підприємств в останні роки давали надію на майбутнє відродження прибутковості підприємств в Україні, однак непередбачувані обставини, а саме пандемія Covid-19 вплинула на ефективний розвиток МСБ негативно.

Робота виконана за матеріалами ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», це середнє підприємство. У 2021 році найбільшу питому вагу у структурі активів займала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Необоротні активи підприємства представлені виключно основними

засобами. У 2021 році найбільшу питому вагу у пасивах підприємства займали поточні зобов'язання, частка яких збільшилась у порівнянні з 2020 роком на 20,62 відсоткових пункти і склала 74,38 %. Обсяг власного капіталу зростає. Чистий фінансовий результат у 2020 році – прибуток, у 2021 році, в порівнянні з 2020 роком він знизився на 70,15 %.

В третьому розділі роботи здійснено оцінювання фінансового потенціалу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» та розроблено напрями підвищення ефективності оцінювання та управління фінансовим потенціалом підприємства.

Аналіз показників майнового стану підприємства свідчить про покращення майнового стану. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності свідчить про недостатній їх рівень. Підприємство у 2019-2021 роках також має низький рівень фінансової стійкості та ділової активності. У 2021 році показники рентабельності підприємства підвищились. Як бачимо, інтегральний показник фінансового потенціалу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» найкраще значення має у 2020 році. У 2021 році є зниження рівня фінансовоо потенціалу підприємства.

Підкреслимо, що фінансовий потенціал характеризується рівнем фінансового стану підприємства, він проявляється через систему фінансових ресурсів та забезпечує ефективний розвиток підприємства, при цьому гарантуючи збереження та зміцнення ринкових позицій підприємства.

Саме тому, наразі особливо актуалізується проблема формування організаційного механізму, який сприятиме зростанню фінансового потенціалу підприємства за рахунок взаємодії його складових елементів.

Процес управління фінансовим потенціалом підприємства має бути націлений на перспективне вирішення вельми пріоритетних економічних завдань та він є надзвичайно важливим напрямом розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Адамова І. З. Аналіз фінансового стану підприємства: проблемні аспекти та шляхи їх розв'язання / І. З. Адамова, А. Л. Романчук // Облік, аналіз, аудит. – 2017. – № 2. – С. 64–71.
2. Ажаман І.А. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства / І.А. Ажаман // Економіка та держава. – 2018. – № 4. – С. 22–25.
3. Блащак Б.Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. Том 30 (69). –№3. –С. 74-78.
4. Блащак Б.Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. 2019. № 3. С. 74–78.
5. Богма О., Ганечко І., Лимар В. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики. SCIENTIA RUCTUOSA (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету). 2022. №141(1). С. 58–68.
6. Богма О., Камінський С., Гутник П. Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання. SCIENTIA RUCTUOSA (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету). 2022. №2. С. 36–47.
7. Бондаренко О. В. Концепція удосконалення механізму фінансового планування суб'єктів малого підприємництва / О. В. Бондаренко, Г. В. Веріга // Інституціональний вектор економічного розвитку: Зб. наук, праць МІДМУ «КПУ». - Мелітополь: Вид-во КПУ, 2014. - Вип. 7 (2). - С 81-89.

8. Боронос В. Г. Аналіз теоретико-методологічних засад фінансового потенціалу / В. Г. Боронос // Вісник Української академії банківської справи. – 2016. – № 32. – С. 22–26.

9. Великі проблеми малого бізнесу. Системний звіт. Рада бізнес-омбудсмена. 2021. 64 с. URL: <https://boi.org.ua/publications/systemicreports/1271-sistemnij-zv-t-velik-problemi-malogo-b-znesu/>

10. Возняк Г. В. Фінансовий потенціал підприємств регіону: підходи до розуміння / Г. В. Возняк // Вісник Університету банківської справи Нац. банку України. – К. : УБС НБУ, 2016. – Вип. 2 (8). – С. 27–30.

11. Воронкова А. Г. Потенціал підприємства як основа його довгострокового розвитку / А. Г. Воронкова, Ю. С. Погорелов // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4 (94). – С. 71–84.

12. Гаєвська Л. М. Фінансовий потенціал – основа економічного управління підприємством [Електронний ресурс] / Л. М. Гаєвська, О. І. Марченко // Приазовський економічний вісник. – 2020. – Вип. 1 (18). – С. 20 – 25. – Режим доступу : http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/1_18_ukr/6.pdf

13. Гузенко Т. С. Фінансовий потенціал розвитку сільськогосподарських підприємств / Т. С. Гузенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Сер.: Фінанси і кредит. – 2018. – № 1. – С. 25–28.

14. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. 328 с.

15. Демчишак Н. Інвестиційний та фінансовий потенціал в умовах відкритості економіки: специфіка формування / Н. Демчишак // Вісник ЛНУ. – 2016. – № 41. – С. 156–164.

16. Демчишак Н. Теоретико-методологічні підходи до визначення економічного змісту фінансового потенціалу / Н. Демчишак // Формування ринкової економіки в Україні. – 2017. – Вип. 19. – С. 200–206.

17. Іванець О. О. Концептуальні підходи до управління потенціалом розвитку підприємства / О. О. Іванець. // Економіка, організація і управління підприємством. - 2012. - №4. - С. 151-155.
18. Ільїна К. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку підприємства / К. Ільїна // Формування ринкової економіки в Україні. – 2018. – Вип. 19. – С. 256–261.
19. Камінська І. М., Мишко О. А., Шишка Д. С. Методичні підходи до аналізу фінансового потенціалу підприємства. Економічний форум. 2020. № 4. С.107-113.
20. Кирилова Л. І. Фінансовий потенціал підприємства та його складові / Л. І. Кирилова, Д. Д. Тодорова // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 2. – С. 298–301.
21. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура / Л.В. Коваль // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 690. – С. 59-65.
22. Комарецька П. В. Управління фінансовим потенціалом підприємств. [Електронний ресурс] / П. В. Комарецька. – Режим доступу: <http://avtoreferat.net/> (дата звернення: 10.09.2022).
23. Корпоративне управління в Україні: процеси формування та розвитку: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. Н.А. Хрущ. – К.: Кафедра, 2012. – 300 с.
24. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку / О. Д. Костевич // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів : ЧДТУ, 2016. – Вип. 43. – С. 54–59.
25. Кузенко Т. Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. // Економіка та управління національним господарством. - 2015. - №4. - С. 123-130.

26. Кузьмін О. Є. Діагностика потенціалу підприємства / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник // Маркетинг і менеджмент інновацій. – Вип. 1. – 2011. – С. 155-166.
27. Купира М.І., Колтунович О.В., Сокол Х.Я. (2021). Фінансовий потенціал підприємства: формування та детермінанти нарощення. Економічний форум, 1(1), 127-134. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-1-15>
28. Малик О. В. Конкурентний потенціал як основа формування конкурентоспроможності підприємства / О. В. Малик, М. В. Стахова // Глобальні та національні проблеми економіки. – Вип. 16. – 2017. – С. 468-473.
29. Маринич І. А. Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства / А. Маринич, І. І. Дзіковський // Науковий вісник. – К. : НЛТУ України, 2013. – Вип. 20. – С. 105–108.
30. Маркевич А.А. Теоретичні основи формування фінансового потенціалу та фінансової стратегії підприємств / А. А. Маркевич, А. В. Веселовський, Н. А. Хрущ // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол. : Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та інші (відп. ред. Н. А. Хрущ). – Хмельницький : ХНУ, 2022. – С. 18-20.
31. Марченко В.М., Бондар А.І. Методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. 2017. № 20. С. 142–149.
32. Маслак О. І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства / О. І. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2014. – № 77. – С. 124–129.

33. Маслиган О. О. Сутність фінансового потенціалу як економічної категорії / О. О. Маслиган // Економічний простір. – 2014. – № 4. – С. 271–277.
34. Мельник І. І. Оцінка та діагностика фінансового потенціалу підприємств / І. І. Мельник // Економічний простір. – 2014. – № 20. – С. 190–199.
35. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс] : рекомендації : [прийнято Державною податковою адміністрацією України 27 січ. 1998 р.] – Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua/doc/?code=v2117225-98> (дата звернення: 10.09.2022).
36. Мілінчук О. В. Інтегральна оцінка фінансового потенціалу підприємств харчової промисловості Житомирського регіону / О. В. Мілінчук // Університетські наукові записки. – 2012. – № 30. – С. 368–373.
37. Мірошніченко В.О. Резерви посилення фінансового потенціалу аграрних підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 12. Ч. 2. С. 24-28.
38. Міценко Н. Г., Мудрий М. Р. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємств / Н. Г. Міценко, М. Р. Мудрий // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22. – С. 213–219.
39. Офіційна сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
40. Офіційний вебпортал парламенту України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/zak> (дата звернення: 10.09.2022).
41. Пробоїв О. А. Формування та нарощування стратегічного потенціалу підприємства інструментами фінансового інжинірингу, теоретико-методологічні аспекти: монографія / О. А. Пробоїв, [НАН України,

інститут економіки промисловості]. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2010. – 235 с.

42. Руда Р. В. Збалансована система оцінки фінансового потенціалу підприємства / Р. В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 4 (16). – С. 170–172.

43. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник / Г. В. Савицька. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 662 с.

44. Семенов Г. А. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства / Г. А. Семенов, О. В. Яровская // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 1. – С. 137–141.

45. Стецюк П. А. Методичні аспекти оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк // Вісник Сумського аграрного національного університету. – 2012. – № 1. – С. 11–17.

46. Стецюк П.А. Теоретичні та практичні аспекти організації планування фінансового потенціалу підприємств / П.А. Стецюк, Г.В. Корнійчук // Економіка. Менеджмент. Бізнес, № 4 (22), 2017. С.12-18.

47. Хрущ Н. А. Методологічні засади моделювання системи забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах невизначеності і багатомірності ринкового середовища/ Н.А. Хрущ, П.М. Григорук // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». – 2017. – №. 1 (7) – С. – 198-204.

48. Хрущ Н. А. Фінансово-аналітичні дослідження діяльності інститутів фінансового ринку / Н.А. Хрущ, І.О. Доценко: навч. посіб. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2020. – 360 с.

49. Шандрівська О. Є. Підходи до управління потенціалом підприємства та його стратегічним розвитком / О. Є. Шандрівська, В. В. Кузяк, О. М. Бек // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і

проблеми розвитку. - 2013. - № 776. - С. 442-448. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_776_67

50. Khrushch N. A. Conception of modeling the system of ensuring financial economic security / P. M. Hryhoruk, N. A. Khrushch, O. V. Chuniak // Науковий вісник Полісся. - 2019. - № 1 (17). - С. 158-165.
<http://nvp.stu.cn.ua/uk/component/k2/item/1102-hryhoruk-p-m-khrushch-n-a-chuniak-o-v-conception-of-modeling-the-system-of-ensuring-financial-economic-security.html>

Додатки